

Збирай фактаж — пиши репортаж!

Практична журналістика // Жанрологія

Тарасюк В. Ю.

Ужгород-2022

УДК. 070.422(076) Т 19

Тарасюк В. Ю. Збирай фактаж – пиши репортаж! [Практична журналістика // Жанрологія]: навчально-практичний посібник. Ужгород: ПП Наумченко Н. В., 2022. 56 с.

Видання спрямоване на тих, хто пробує себе в журналістиці, здобуває медійний фах і прагне вдосконалитися в публіцистичних жанрах, зокрема в репортажі.

Затверджено рішенням засідання кафедри журналістики ДВНЗ «УжНУ», протокол № 6 від «6» грудня 2021 р.

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету ДВНЗ «УжНУ», протокол № 8 від «21» лютого 2022 р.

Рецензенти:

Юрій БІДЗІЛЯ – декан філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», професор, доктор наук із соціальних комунікацій;

Віктор КОСТЮК – декан факультету журналістики Запорізького національного університету, доцент, кандидат педагогічних наук.

Відповідальна за випуск: Тетяна Лесюк.

ISBN 978-966-8269-75-21

© Володимир Тарасюк
© Юрій Тарасюк

Переднє слово від автора

Ви хочете стати журналістом? Ви вже ним є, але прагнете вдосконалитися? Ви мрієте підкорити один із найпопулярніших жанрів журналістики – репортаж? Тоді скористайтеся цим навчально-практичним посібником. Він не є панацеєю від усіх репортажних «хвороб» і не стане еліксиром для процвітання в обраному жанрі. Утім, автор, журналіст-науковець і журналіст-практик, сподівається, що пропонуване видання перевтілиться в такого собі альпініста, котрий допоможе підкорити вам одну з вершин публіцистики під назвою РЕПОРТАЖ. І якщо Ви вже взяли до рук «Збирай фактаж – пиши репортаж!», то успіхів на творчому шляху!

Науково-методичні зауваги

Знання жанрової системи відіграє вагомe значення в підготовці медійників. У класичному сприйнятті вона складається з інформаційної, аналітичної та художньо-публіцистичної підсистем. Особливе місце в першій посідає репортаж. Його складність і водночас творча яскравість послужили стимулом для написання цього навчально-практичного посібника. Головно він адресований студентам, які у вищих навчальних закладах опановують фах медійника. Однак стане в нагоді всім, хто прагне покращити свої знання про вищезгаданий жанр та здобути більше навичок у ньому.

Видання розраховане на здобувачів фаху із журналістики, котрі хочуть опанувати безпосередньо друкований репортаж. Для цього студентам пропонується в другому семестрі одне лекційне (2 год.) та одне практичне (теж 2 год.) заняття в контексті вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика друкованої журналістики» серед студентів 1 курсу. Так само в розрізі самостійної роботи здобувачів фаху пропонується посібник покликаний допомогти ґрунтовніше збагнути природу та творчу силу репортажу.

Метою навчально-практичного посібника «Збирай фактаж – пиши репортаж!» є ознайомити студентів, а також усіх охочих опанувати цей жанр, з основними його особливостями, методикою підготовки такого матеріалу до друку. Посібник, віриться, допоможе підготувати якісну медіапублікацію з урахуванням головних етапів роботи над твором.

Вивчення «репортажної» теми в структурі дисципліни «Теорія і методика друкованої журналістики» сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти певних компетентностей. Виокремлено такі з них:

ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ (ФАХОВІ) КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

СК03. Здатність створювати медіапродукт.

СК04. Здатність організувати й контролювати командну професійну діяльність.

СК08. Здатність використовувати різні методи пошуку, оброблення та аналізу різноманітної інформації, будувати та розвивати логічні аргументи з чітким формулюванням висновків щодо них.

У контексті вищезгаданої навчальної дисципліни студенти повинні прагнути програмних та очікуваних результатів.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.

ПРН03. Оцінювати свій чи чужий інформаційні продукти, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом із колегами.

ПРН04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

ПРН14. Генерувати інформаційний контент за окресленою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН01. Професійно застосовувати отримані впродовж навчання знання в практичній діяльності, уміти аналізувати суспільні явища, застосовувати фахові знання під час аналізу інформації.

ПРН03. Використовувати здобуті знання для ефективної командної роботи в редакційному колективі та для формування конкурентоспроможного за формою і змістом журналістського твору в жанрі репортажу.

ПРН04. Застосовувати опановані методи збору інформації, інструментарій для обробки та створення якісних повідомлень у вигляді публікацій,

професійно здійснювати пошук та опрацювання інформації для засобів масової інформації.

ПРН14. Використовуючи набуті знання, створювати медіатексти в жанрі репортажу, враховуючи тип аудиторії та медіа. Уміти застосовувати засоби актуалізації створеного медіапродукту.

Пропоноване лекційне заняття дає можливість засвоїти теоретичне підґрунтя репортажу. Практичне ж заняття покликане розвинути відповідні навички. Відображені в посібнику питання для обговорення, практичні завдання, орієнтовна тематика студентських наукових робіт, список літератури, практичні рекомендації та хрестоматійні приклади репортажу повинні сприяти кращому опануванню одного з найскладніших інформаційних, та й загалом публіцистичних жанрів.

Лекційне і практичне заняття за темою «Репортажна журналістика»

ПИТАННЯ ДЛЯ РОЗГЛЯДУ

1. Головні риси репортажного матеріалу.
2. Збір інформації, побудова та написання репортажу.
3. Види репортажу і їх застосування на практиці.
4. Тенденції розвитку сучасної репортажної журналістики.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ:

1. Що таке репортаж?
2. Які визначальні риси репортажу?
3. Методика написання репортажу.
4. Види репортажу і їх віддзеркалення в друкованих медіа.
5. Репортаж у сучасній практичній журналістиці: вітчизняний і зарубіжний досвід.
6. Репортаж у спеціалізованій, місцевій і відомчій пресі.
7. Особливості верстки репортажного матеріалу.

ПРОПОНОВАНІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Підберіть заголовки і підзаголовки до пропонованого репортажного матеріалу.

2. Визначте основні репортажні риси поданого журналістського тексту.
3. Завершіть пропонований репортажний матеріал ефектною кінцівкою.
4. Визначте вид поданого репортажу.
5. Напишіть репортаж із відвідуваного заходу, запропонованого викладачем.
6. Сформууйте портфоліо із різних видів репортажних матеріалів.

Орієнтовна тематика студентських наукових робіт

1. Види репортажу в сучасній обласній газеті (за вибором).
2. Порівняльний аналіз репортажу в регіональних газеті та інтернетвиданні.
3. Репортажний матеріал в контексті реалізації жанрової палітри видання (за вибором інтернет- або друкованого видання).
4. Репортаж у сучасному спортивному часописі.
5. Українські майстри репортажу: складові авторської майстерності журналістів (за вибором постатей).
6. Розвиток репортажної журналістики в регіоні (за вибором регіону).
7. Художнє оформлення репортажного матеріалу: сучасні дизайнерські підходи (практичний досвід друкованих засобів масової інформації за вибором).
8. Репортаж у структурі інформаційних жанрів: практичне відтворення в медіа (за вибором ЗМІ).
9. Художній репортаж як явище в інтернетжурналістиці (на прикладі кількох онлайнвидань).
10. Фоторепортаж як різновид репортажу (за вибором друкованого видання).
11. Подієвий і неподієвий репортажі в пресі (за вибором ЗМІ).
12. Особливості подачі репортажу в журнальному та газетному виданнях (на прикладі обраних друкованих засобів масової інформації).
13. Історичні передумови появи репортажу і його розвиток у зарубіжній журналістиці.
14. Жанр репортажу в журналістській творчості... (постать за вибором).

Література до теми «Репортажна журналістика»

ОСНОВНА

1. Буше Ж.-Д. Репортаж у друкованій пресі: посібник Центру підготовки та вдосконалення журналістів (CFPJ). Париж. Офіційний переклад. Інститут масової інформації. К.: Софія-прес, 2003. 104 с.

2. Павлів В. Репортаж між фактами та емоціями. Практичний посібник для журналістів. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 120 с.

3. Тарасюк В. Специфіка репортажу в інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту «ЛітАкцент»). Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Соціальні комунікації. Ужгород. 2011. Вип. 26. С. 245-251.

4. Техніка репортажу: Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ. 2-е вид. К.: Софія-прес, 2003. 64 с.

ДОДАТКОВА

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Ф. Іванова. К.: Академія української преси, 2004. 262 с.

2. Вуароль М. Гід газетяра: Пер. з франц. К.: Софія-прес, 2003. С. 34-37.

3. Гід журналіста: Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ. Адаптація та упорядкування А. Лазаревої. К.: Софія-прес, 2003. С. 35-39.

4. Горевалов С., Богуславський О. Репортером треба народитися. Журналіст України. 2003. № 6. С. 34-35.

5. Григораш Д. С. Журналістика в термінах і виразах. Львів: Вища школа, 1974. С. 208-209.
6. Гурецький В. Тост за предків / Переклад Г. Крук. Львів: Човен, 2018. 440 с.
7. Дракуліч С. Вони б і мухи не скривдили / Переклад Р. Свято. К.: Комора, 2018. 192 с.
8. Етика в редакційному повсякденні. К: Академія української преси, Центр вільної преси, 2010. 232 с.
9. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2012. 352 с.
10. Іванов В. Ф. Сердюк В. Є. Журналістська етика / Передм. В. П. Мостового: Підручник. К.: Вища школа, 2006. 232 с.
11. Капустінський Р. Імперія / Переклад Д. Матіяш. К.: Темпора, 2012. 498 с.
12. Карпенко В. Журналістика: основи професійної комунікації: Навчальний посібник для вузів. К.: Нора-прінт. 2002. 348 с.
13. Квятковська-Москалевич К. Вбити дракона. Українські революції. Львів, 2017. 224 с.
14. Краль Г. Раніше за Господа Бога / Переклад О. Сливинського. К.: Темпора, 2017. 568 с.
15. Нишпорська Д. Що треба знати про художній репортаж – розбираємо на прикладі Reporters. URL: <https://www.thelede.media/lifehacks/2020/01/27/775/>.
16. Осталовська Л. Акварелі. Чернівці: Meridian Czernowitz, 2014. 192 с.
17. Репортаж&крапка. 25 порад і трохи більше історій для тих, хто планує або вже пише художні репортажі. URL: <http://posibnyk.reporters.media/>.
18. Саттер Д. Доба безумства. Занепад і кінець Радянського Союзу / Переклад Н. Комарової. К.: Дух і літера, 2018. 528 с.
19. Словник журналіста: терміни, мас медіа, статті / За заг. ред. Ю. М. Бідзілі.

Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. С. 72.

20. Теорія і практика радянської журналістики / Здоровега В. Й., Сербенська О. А., Григораш Д. С. та ін. / Під ред. проф., д-ра філол. наук В. Й. Здоровеги. Львів: Вид-во при Львів. державн. ун-ті, 1989. С. 169-182.

21. Шабловський В., Мейза І. Наша маленька ПНР / Переклад Л. Белея. К.: Темпора, 2013. 294 с.

22. Шутяк Л. Художній репортаж: що, як і навіщо? URL: <http://litakcent.com/2018/02/01/hudozhniy-reportazh-shho-yak-i-navishho/>.

23. Ютченко А. Художній репортаж: між фактом і вигадкою. URL: <http://litakcent.com/2017/12/28/hudozhniy-reportazh-mizh-faktom-i-vigadkoyu/>.

24. Ягельський В. Усі війни Лари / Переклад О. Шермет. Львів: Човен, 2019. 256 с.

25 стислих нотаток, думок, порад про один із найавторитетніших жанрів журналістики й про те, як написати хороший матеріал у стилі репортажу

1

Фахівці вважають репортаж королем інформаційних жанрів [5, с. 207]. І не випадково. Написаний у такій формі журналістський матеріал має свою особливу притягальну енергетику. Емоції в ньому не порівняти з жодними іншими.

2

Власне саме слово «репортаж» походить від французького «reportage» та латинського «reporto» – «повідомляти», «передавати». Медійний матеріал під такою назвою виник у XIX ст. і за прямих «родичів» має текстових «предків» із західноєвропейської преси та американської журналістики. Між іншим, «найбільша у світі премія в журналістиці – Пулітцерівська – надається, за поданням колективу викладачів Колумбійського університету, переважно за досягнення в жанрі репортажу і фоторепортажу» [4, с. 112].

3

У форматворчому сенсі репортаж постає як «журналістський твір із групи інформаційних жанрів, поданий у формі емоційно піднесеної розповіді учасника певної події, безпосереднього свідка якогось явища» [9, с. 72].

4

Пройшовши шлях довжиною майже в два століття, репортаж дійсно дістався трону принаймні інформаційних жанрів. І кожен журналіст, який хоче утвердити себе в медіасфері, відчути смак публіцистики, стати відомим, неодмінно повинен

пройти саме репортажне «хрещення», утвердити себе в названій усталеній формі газетних чи журнальних матеріалів.

5

Як же написати якісний репортаж? Завдання непросте. Особливо для журналіста-початківця. Адже йдеться не лише про один із найскладніших інформаційних та й загалом публіцистичних жанрів. Публікація в такому стилі потребує ретельної підготовки й досвіду. Сказане зовсім не означає, що репортажу слід «боятися». Просто не уникайте серйозної праці, додайте творчого хисту і крок за кроком рухайтесь до поставленої мети. Насамперед, як писав О. Клеон, «ти маєш цікавитися світом, у якому живеш. Шукай. Лови кожне посилення. Йди глибше, аніж хто-небудь інший – ось як ти досягнеш успіху» [6, с. 27].

6

Отже, із чого розпочати репортаж? Звісно, насамперед із задуму. Переконайтеся, що подія, яку доведеться висвітлювати, варта відповідної уваги. Несуттєво: ідеться про літературний вечір, похід до музею чи подорож кудись у досі невідомі краї. Важливо, щоб майбутній захід був значимим, складався з багатьох неповторних калейдоскопів-фрагментів, етапів, а ви «озброїлися» цікавими та промовистими фактами, ретельно все занотували, узяли достатню кількість коментарів та наситилися цілою дюжиною вражень. Як зазначав М. Вуароль про репортаж: «Це той жанр, який ви оберете для написання.., якщо подія, що стоїть у центрі, є справжньою виставою» [2, с. 31].

7

Дещо із авторського досвіду. Якщо є можливість, то добре завчасно побувати на майбутньому місці події, ознайомитися з його особливостями. Скажімо, одного разу мені довелося писати матеріал для столичного видання про футбольний матч між командами «Говерла» (Ужгород) – «Шахтар» (Донецьк). Гра була принциповою: перемагають гірники – стають чемпіонами. Якщо ж вікторію забезпечують господарі або ж навіть грають уніцію – зберігають «пропуску» в елітному футбольному дивізіоні країни. Спортивна зустріч повинна була відбутися на ужгородському стадіоні «Авангард». Очікувався аншлаг. Отож у переддень двобою вирішив відвідати зазначену споруду, побачити своє робоче місце. Виявилось: ложа преси розташована в незручному місці. Отож зрозумів: хорошого репортажу не напишу, оскільки видимість – нікудишня. Довелося

завчасно домовлятися з організаторами поєдинку, щоб переміститися в інший сектор стадіону. Це дало можливість добре бачити хід усього матчу й відповідно не випустити головних його яскравих епізодів.

8

Так само важливо зрозуміти сутність події, про яку готується репортаж, спробувати з'ясувати майбутні подробиці або поспілкуватися із задіяними в ній людьми. Це допоможе краще збагнути характер майбутнього матеріалу, його можливі головні відгалуження. Іноді навіть доречно наперед підготувати передісторію, яка органічно доповнить емоційну розповідь.

9

Зібравши фактаж – пишіть репортаж! Із власного досвіду: добре творити матеріал якщо не одразу після події, то принаймні через порівняно невеликий проміжок часу. Навіть якщо ви все ретельно фіксували до журналістського блокнота. Адже в такому разі роль перших вражень – особлива. А вони – найцінніші.

10

Текст створюйте нестандартно. Добре подумавши, вибирайте кут подачі – той напрям, який задасть тон усьому матеріалу. І поступово розгортайте думку, реалізуючи основну ідею. Скажімо, в одній зі своїх таких жанрових публікацій про чемпіонат України з лижних гонок я намагався гармонійно поєднати красу духу спортивного змагання із красою карпатської природи взимку. А ви оберіть якийсь свій ракурс. Підніміться на ту журналістську вежу, із якої буде видно панораму майбутнього репортажу – із його символами, образами, мікросценами, які ви зможете емоційно подати читачеві з можливістю відчутти справжній дух події завдяки своїй особистій присутності на місці останньої. Уловлюйте настрої процесу або явища та передавайте його своїм проникливим словом!

11

При написанні репортажу важливо користуватися правилом наближення інтересів. Їх, за французькою методикою, визначають такі вектори: географічний (чим ближче подія до читача, тим краще), хронологічний (береться до уваги

фактор часу), соціокультурний (з урахуванням основних зацікавленостей – родина, професія, релігія тощо), психоафективний («заземлені» потреби у вигляді здоров'я, грошей, захисту...) [11, с. 13-14].

12

Добре обдумайте побудову репортажу. Тобто мова про його композиційні особливості: як розпочнете, чим продовжите, а що втілиться в кінцеві речення. Журналісти-практики дотримуються принципу «перевернутої піраміди», як і в інших інформаційних жанрах. Це резонно. Тобто розповідати починайте з найсуттєвішого, базового, а потім додавайте менш значимі, але так само важливі штрихи-відомості. Особливо коли подія чи процес, відображені в репортажі, мають цілий ряд відгалужень. В останніх завжди доцільно виокремити щось головне й другорядне. До прикладу: ви хочете передати єство центральної площі обласного центру. Що на ній відбувається? Акція волонтерів? Приїзд швидкої на допомогу людині, яка втратила свідомість? Зустріч закоханої пари? Продаж смачних пиріжків? Жартівлива пісня барда? Вичленовуючи щось із цих повсякденних життєвих фрагментів, ви повинні створити певний логічний ряд фактів і додати своєрідних ноток міським будням чи вихідним. І скажімо, та ж площа в репортажі вийде у вас багатолюдною, «мовчазною» або «веселою», але обов'язково значимою.

13

Вагому роль у репортажі відіграє його початок, інакше лід, або візка. Переважно це перший абзац (рідше – декілька абзаців, якщо матеріал доволі великий), від якого починає «танцювати» весь текст. «Стартовими» реченнями ви наче заманюєте читача до своєї розповіді. Інакшими словами, врізом зацікавлюєте аудиторію. Отож він повинен: містити найважливіший елемент повідомлення; бути максимально простим, зрозумілим; задавати тон викладеному. Так, одна справа, коли розпочнете з історичного екскурсу, важливої інформації чи сценки-інтриги. Це визначатиме подальший хід вашого матеріалу. В одному зі своїх перших фоторепортажів я писав про жнива. Драматургії розповіді додавали вкраплення про нестійку погоду в поєднанні з оперативною роботою сільських трударів.

14

Беріть до уваги видову розмаїтість репортажів. Це допоможе краще спрямувати журналістський матеріал у потрібне русло. Скажімо, публікація в зазначеному жанрі може бути інформаційною (насиченою фактами, які чітко виражено домінують над їх

осимисленням), аналітичною (коли згусток аналізу процесів, явищ доволі показовий), художньою (із переважанням літературних засобів, прийомів), тематичною (до прикладу, про спорт), проблемною (стосуватися певного, нерідко багатоаспектного питання), критичною (з акцентом на негативних явищах), подієвою (скажімо, розповідати про відкриття персональної виставки самобутнього художника) або ж неподієвою (приміром, відображати рівень обслуговування в закладах громадського харчування). Крім того, за Д. Григорашем, є: репортаж-зарисовка (відтворення події з наголосом на її окремій фазі, із використанням промовистих штрихів, яскраво вираженого контрасту, опису колоритних постатей, пейзажного фону), репортаж-інтерв'ю (з опорою на діалогічні конструкції або розмову з персонажами без оформлення запитань і відповідей), репортаж-звіт (коли виникає потреба передати враження від масових заходів у їх спектральному розрізі), репортаж-огляд (окремі сцени розповіді є незалежними її фрагментами), репортаж-роздум (динамічна розповідь переплітається з історичними відступами, літературним обрамленням), фоторепортаж (подія відтворюється не тільки за допомогою тексту, а й із використанням динамічних знімків) тощо [3, с. 209]. В одному зі своїх фоторепортажів про свято врожаю для передавання журналістських емоцій я використав сім світлин, а текст збагатив поетичними рядками про землю, хліб, працю, Україну...

15

Пам'ятайте: будь-яка організована подія чи звичайна, але така приваблива фаза в роботі – результат праці людей, котрі відіграють у суспільному житті певну вагомую роль. Не важливо, хто це: мудрий чабан з отарою овець у горах, невтомний комбайнер у степу, мужній рятувальник із пожежного депо, холоднокривний лікар-новатор у хірургічному відділенні чи енергійний пекар, який теж дбайливими руками народжує смачнючий хліб. Важливо: яскраво розповісти про таких трудівників, чим вони займаються; передати хід заходу, співпереживаючи, через відповідне відтворення з колоритними подробицями. Тут доречною є заувага польського журналіста, «короля репортажу» Р. Капусцінського: «Текст слід написати так, щоб навіть той, хто знає тему досконало, також здивувався. І зрозуміло, щоб зробити це, потрібно провести чимало часу з героями своїх репортажів». Не шкодуйте додаткових хвилин (і навіть годин) для такого [12].

16

Постійно стежте за темпом мовлення. Краще, щоб переважали короткі речення, без нагромаджень складнопідрядних конструкцій. Виклад повинен мати характер «рваного» темпу: чергуйте мінідіалоги з монологічним мовленням,

ліричні відступи з пояснювальними «вкрапленнями», історичні екскурси з асоціативними вставками... Репортажна оповідь повинна постати одночасно і насиченою, і динамічною, і «каскадною». Головне – передати відповідними творчими фарбами те, що ви особисто побачили, відчували на місці події. Емоційне сприйняття органічно переплітайте з логікою викладу, проте з алогічним підходом. Діліться із читачем враженнями правдиво, переконливо. Та водночас повідомляйте про щось нове, унікальне, по-особливому варте уваги.

17

Стежте за своєю мовою! Обходьте без нагромадження статистики, аббревіатур. Доречним є вживання тропів. Уникайте канцеляризмів і штампів («нещодавно відбулося», «активно працюють», «незабутній захід»), пишіть коротко (замість «дуже цікавий» – «цікавий»; замість «вони вирішили прогулятися й пройшлися містом» – «вони прогулялися містом»), зрозуміло, якомога простіше («позитивно» краще замініть на «добре» або «схвально»; у прикметника «плодотворний» є стисліший відповідник – «плідний»), уникайте тавтології («але» має синоніми «та», «проте», «однак»; а часто вживане «мабуть» – «певно», «очевидно», «либонь»). Невипадково Ж.-Д. Буше радив дотримуватися принципу трьох «К» – «слова мають бути короткі, конкретні і кожному відомі» [1, с. 83]. А ще, як зазначав В. Павлів, «мова повинна бути водночас і простою, і природною. Не варто боятися епітетів, але варто уникати словесних нагромаджень» [8, с. 61].

18

У репортажі повинен бути ефектний фінал розповіді. Ваші враження від події повинні закінчуватися чимось особливим, зворушливим, щоб тональна розповідь краще запам'яталася. До прикладу, один зі своїх фоторепортажів про заготівлю скошених трав я завершив згадкою про народну пісню «Гей, Волошин сіно косить...». У такий спосіб хотілося поєднати дух рідної землі (у конкретному випадку прирідкового урочища) із багатством народної культури (вищеназваної народної пісні). Запропонуйте своє оригінальне закінчення. Воно обов'язково підсилить емоційність розповіді та відповідно її сприйняття.

19

Придумайте влучну назву до публікації. У разі необхідності додайте підзаголовок. Доречно використати інтригуювальний заголовок, а підзаголовок – інформаційний. Або ж навпаки. У такий спосіб і зацікавите читача, і зорієнтуєте

його стосовно теми розмови. Та жодним чином не підтасовуйте розповідь під заголовки! Із самого тексту повинна органічно поставати його назва.

20

Редагуйте! Перед тим, як оприлюднювати матеріал, покажіть своєму колезі або ж знайомому фахівцеві (приміром, із медицини, якщо репортаж стосується системи охорони здоров'я). У разі суттєвих зауважень не бійтеся доопрацювати. Навіть якщо доведеться це зробити декілька разів. Редагуйте до «блиску»!

21

Оформлюйте! Репортаж захопить і в тому випадку, коли належно його розмістите в газеті, журналі чи інтернетному виданні. Особливо доречні світлини. Їх щонайменше має бути три. Притому фотографії не повинні дублювати текст, а органічно доповнювати його новою інформацією, яку важко передати словами. Необхідно, щоб знімки передавали настрій, рух, не були «паспортного» зразка, однотипними (скажімо, на всіх трьох ілюстраціях одні учні, хоч були на заході й батьки та вчителі; або ж усі тільки декламують вірші, хоч хтось співав, танцював чи представив фрагмент вистави). Великий текст краще сприйматиметься, якщо його розділити на частини з підзаголовками. Виграшним є специфічне оформлення назви матеріалу (з елементами ілюстрування, колажу тощо). Удає розташування рубрики «Репортаж» (скажімо, над заголовком або відбитою рамками й дещо втопленою в текст) так само допоможе швидше «ідентифікувати» ваш матеріал. Спробуйте «почаклувати» над оформленням – ефект від сприйняття буде подвійним!

22

Фахівці називають шість найвагоміших складових репортажу. Маються на увазі «конфлікт, сильна історія і фактурні герої, сюжетність, ефект занурення в ситуацію, який створюється через описи, діалоги та деталі, проста мова і метафоричність» [7]. Візьміть їх до уваги. Урахуйте при створенні свого репортажу. Це неодмінно підвищить його творчу цінність.

23

Аналіз репортажів в інтернетній журналістиці дає підстави вважати, що їх

жанрова міць, зокрема, базується на: продуманій побудові тексту; удалому доборі фактів; динамічному розгортанню подій у часі; створенню ефекту присутності автора на місці заходу; документально точному відтворенні того, що відбувається; умінні збагатити розповідь вагомими подробицями, емоційно піднесеним викладом із наголосом на основному [10, с. 250-251].

24

Не забувайте: муки творчості завжди принесуть радість довершеності матеріалу, забезпечать хороші відгуки.

25

Читайте репортажі досвідчених журналістів, порівнюйте, аналізуйте, пишіть самі – і у вас обов'язково вийде!

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Буше Ж.-Д. Репортаж у друкованій пресі: посібник Центру підготовки та вдосконалення журналістів (CFPJ). Париж. Офіційний переклад. Інститут масової інформації. К.: Софія-прес, 2003. 104 с.

2. Вуароль М. Гід газетяра: Пер. з франц. К.: Софія-прес, 2003. 64 с.

3. Григораш Д. С. Журналістика в термінах і виразах. Львів: Вища школа, 1974. 296 с.

4. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навчальний посібник / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко та ін.; за ред. В. В. Різуна. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2012. 352 с.

5. Карпенко В. Журналістика: основи професійної комунікації: Навчальний посібник для вузів. К.: Нора-прінт. 2002. 348 с.

6. Клеон О. Кради як митець. Креативні «фішки», про які тобі ніхто не розповість. Харків: Фактор-Друк. 2016. 160 с.

7. Нишпорська Д. Що треба знати про художній репортаж – розбираємо на прикладі Reporters. URL: <https://www.thelede.media/lifehacks/2020/01/27/775/>.
8. Павлів В. Репортаж між фактами та емоціями. Практичний посібник для журналістів. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 2015. 120 с.
9. Словник журналіста: терміни, мас медіа, постаті / За заг. ред. Ю. М. Бідзілі. Ужгород: ВАТ «Видавництво «Закарпаття», 2007. 224 с.
10. Тарасюк В. Специфіка репортажу в інтернет-журналістиці (за матеріалами сайту «ЛітАкцент»). Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія». Соціальні комунікації. Ужгород. 2011. Вип. 26. С. 245-251.
11. Техніка репортажу: Збірка навчальних матеріалів, складена за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ. 2-е вид. К.: Софія-прес, 2003. 64 с.
12. Шутяк Л. Художній репортаж: що, як і навіщо? URL: <http://litakcent.com/2018/02/01/hudozhniy-reportazh-shho-yak-i-navishho/>.

Практичні додатки

А

Прочитавши поданий нижче матеріал, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

1. До яких видів репортажів належить публікація?
2. Назвіть головні жанрові риси матеріалу?
3. Яку основну ідею автор прагнув донести читачам?

ЯК ЗАКАРПАТЦІ «УКРАЇНУ» ПІДКОРЮВАЛИ

Закарпатці мали свого «штукаря», тільки не ілюзійніста, а реального чарівника – Івана Білосюка. Найстарший у команді, він створив справжнє диво.

...Якось година – і ти потрапляєш наче в інший вимір. Довкола за вікном автівки гори, ліс, дедалі товстіша снігова ковдра, без кінця-краю дорога, задумлива тиша, що налаштовує на такі ж філософські роздуми. Забуваєш про все мирське, у голові тільки зринають слова німецького письменника та мислителя Йоганна Вольфганга фон Гете: «Природа – єдина книга, усі сторінки якої наповнені глибоким змістом». Намагаєшся «поглинути» той «зміст», та де там!

Ще збігає 30 або 40 хвилин – і красу природи прорізають уже зовсім інші асоціації: попереду блокпости. Спочатку з міліцією. Потім із прикордонниками. І на фініші самої поїздки – під самісінькою базою. Із першими двома зрозуміло. А стосовно останнього, то щось не пригадується, аби подібне бачив, наприклад, у гірськолижних центрах Європи. Утім неприємні асоціації не через це. Дуже ж співзвучно з тривожними повідомленнями у випусках теленовин про зону АТО! І попри те, що блокпости зовсім іншого порядку, відповідно порівняння доволі невдале, однак...

Утім люди всюди ввічливі, пропускали «чемно», шлагбауми швидко зникли, а про війну та інші негаразди життя допомагають забути панорамні краєвиди з неосяжними гірськими далями та стрункими загонами ялиць у білих маскхалатах. Душу втішає думка: таки ще не всю красу вирубали! І здається, зовсім поруч

(насправді ж далеченько!) уже видніються засніжені вершини польських гір.

Тим часом автівка зупиняється. Приїхали! Свідомість поринає в іще один новий, схожий на віртуальний (однак таки дійсний!) світ – світ великого спорту. Усюди маркери, загороджувальні сітки, зосередженні обличчя, а люди в лижній екіпіровці так само сліплять очі, як і сніг. Ось так опиняємося на базі західного реабілітаційно-спортивного центру поблизу села Сянки (Львівська область), де проходить чемпіонат України з лижних гонок.

Нам неабияк щастить, бо за якихось кілька хвилин стаємо свідками завершальних гонок серед чоловіків і жінок у спринті. Прибули, як кажуть у таких випадках, на гаряче. Відлижували представниці прекрасної половини, відтак погляд прискіпливо врізається вже в силуети чоловічої гонки. Ще б пак! Спринтерську дистанцію в 1600 метрів біжать закарпатці. Виявляється, спочатку фінал «Б».

У першій трійці фінішують представники Рахівщини Іван та Мирослав Білосюки. У них відповідно 7 й 9 місця. З'ясували також, що інший представник Закарпаття – Володимир Лазорак – показав 17-й результат. Поки роздумуємо, радіти цим підсумкам чи ні, на старті вже вишикувалися щасливці найголовнішого забігу. За якусь мить лижники вже «в дорозі!» Спортсмени йдуть щільною групою. Драматизм переслідування сягає апогею на останніх десятках метрів траси. Суперники дихають у спину один одному.

У першій трійці наш Олег Йолтуховський. Іде другим, та поступово відстань до нього скорочує найближчий переслідувач. Нарешті фінішна пряма, і... таки «срібло»! Вітаємо Олега! Ще й гонка була чудова, «з адреналіном»! Це при тому, що спортсмени пройшли крізь сито так званого прологу, чверть-, пів- і власне фіналу. Плюс інші види програми. Найсвіжіша інформація з уст старшого тренера збірної Закарпатської області з лижних перегонів Петра Білосюка:

– Новий у цьому році чемпіонат України проходить у два етапи. Перший, протягом шести днів, у Сянках, а другий заплановано на березень теж у Львівській області, але вже на навчально-спортивній базі «Тисовець». Тут же хлопці вже відзмагалися в скіатлоні – 20 кілометрів: 10 класичним стилем і 10 вільним. Мирослав фінішував дев'ятим, Олег – сьомим, а Іван – шостим. У класичній гонці на 15 кілометрів у Мирослава 6 місце, у Івана 8-ме, а в Олега – 12-те. Також 13-им тут був ще один наш представник, Артур Гергарт із Хуста.

Поки дозаписував озвучені дані, хлопці пішли перевдягатися. Ми ж, «заїжджі», услід за ними, щоб розпитати, так би мовити, з перших вуст. А на «вулиці» все та ж краса! Гори, сніг, розкішне «плесо» полонини... Навіть шалений вітер, який за температури нуль градусів віддає гарним морозцем, неспроможний пригасити силу

прекрасних відчуттів. Та помилувавшись довколишнім краєвидом, піднімаємося в номер до лижників. Потрібно виконувати свою звичну журналістську роботу!

Поступово всі сходяться: тренер, голова Закарпатської обласної федерації лижного спорту Василю Гісем і, звичайно, хлопці. Стоп! Не хлопці, а справжні орли! Іван та Мирослав Білосюки, Володимир Лазорак та Олег Йолтуховський. Ви б дійсно бачили в той момент наших спортсменів-красенів. Заходять: постава, фігура, погляд... І це після гонки! Ось де, дівчата, вам шукати наречених (правда, щонайменше на Мирослава не розраховуйте, бо він – чоловік уже сімейний)!

За гарячими слідами розпитуємо про «свіжий» виступ у спринтерській гонці. Виявляється, не всі задоволені результатами. Зокрема самокритичний Володя:

– На попередньому чемпіонаті бігав краще. Десь пішов спад. Але нічого, готуватимусь, щоб показувати кращі результати.

Утім решту троє наших «бійців», можна сказати, виступили на рівні. Олег – узагалі «молодчинка», здобув медаль, а щодо Білосюків, то Мирослав щонайменше півроку не тренувався, більше приділяв уваги сім'ї, але як майстер спорту міжнародного класу нині має непереборне бажання повернутися й знову стати лідером. Іван же (так само колосівець, але паралельно захищає й честь товариства «Спартак»), мав травму, тож після неї нелегко змагатися.

Не обійшлося й без ложки дьогтю. Виявляється, у деякого старий інвентар, бракує хлопцям і дорогих змазувальних для лиж матеріалів; лише один із них коштує 150 – 160 євро. Що вже говорити про вартість хоч би однієї пари бігових! У великому ж спорті, як відомо, дрібниць не буває. Важливі всі та все: психолог, фахівець зі змазування лиж, спорядження, стратегія тренувальної підготовки й вибір тактики на змагання... Одне слово, потрібно, щоб працювала ціла й монолітна команда. А плеча й ліктя останньої, як удалося з'ясувати, не відчувають (принаймні брати Білосюки) у збірній України, де панує далеко не найкращий психологічний мікроклімат, поділ на «своїх» і «периферійних». Одна з причин – Івана та Мирослава вважають ветеранами (ім відповідно 31 і тридцятий рік). Мовляв, потрібно давати дорогу молодим. Воднораз у жіночій збірній України є ті, кому під сорок, і нічого, виступають! Зрештою, на останніх Олімпійських іграх в окремих видах спорту теж медалі брали далеко не молоді атлети. Та й повинен домінувати спортивний принцип, а не чийсь суб'єктивні рішення. У підсумку того ж Мирослава, хоч мав кращі результати, фактично не пустили на поїздку в Сочі. Причому офіційно для хлопців виглядає наче все логічно правильно, а в дійсності: там психологічно затисли, там не дали виклику в збірну, там не відправили на змагання або позбавили фінансування, а отже, потрібні FIS-пункти набирали інші...

Про це частково говорилося й на імprovізованій нараді. Але головні акценти

розставив голова федерації Василь Гісем: «А нам своє робить»! Отож були вивчені запити лижників щодо спорядження, інвентарю, обговорили попередній календар подальших зборів і тренувань, аби всі вийшли на максимально можливий рівень форми до наступної Олімпіади, а там буде видно.

Попри вищесказані «робочі моменти» у хлопців панував чудовий настрій. Відчувався хороший мікроклімат усередині закарпатського колективу загалом. Це підтвердив і О.Йолтуховський:

– Ми – як брати. Завжди знаходимо спільну мову, живемо командним духом.

До речі, іще про командний дух. Наступного дня чемпіонат фінішував найголовнішим, найпрестижнішим видом програми – естафетою 4x10 км. Прогнози – річ не вдячна, але наважуюся запитати в Білосюка-старшого, на що слід розраховувати. Петро Миколайович відповів обережно, але впевнено:

– Наш рівень – щонайменше 2–3 місця, а як буде, покаже гонка. Хлопці налаштовані боротися.

Як показав подальший перебіг подій, не просто налаштувалися!

...Першим на трасу вийшов Мирослав. Проти нього сумчани – головні суперники закарпатців – виставили одного зі своїх лідерів у надії, що той задасть тон, здобуде часову й відповідно моральну перевагу. Та план спрацював, вочевидь, частково, бо наші програвали після стартового етапу менше хвилини. Далі біг В.Лазорак. Хоч Володя старався з усіх сил, але основні переслідувачі зуміли вирватися вперед на критичний рівень – фактично на 3 хвилини. А потім...

Якби у спорті існував свій Девід Коперфілд, то в нього можна було б і повірити. Але закарпатці мали свого «штукаря», тільки не ілюзіоніста, а реального чарівника – Івана Білосюка. Найстарший у команді, він створив справжнє диво. Як біг! Наче на крилах. Фактично за 3 кола (це 7,5 км сукупно) зумів не просто «відбити» потрібні 3 хвилини, а ще й на 30 секунд вирватися вперед! Це була справжня естафетна «бомба», вибух від якої призвів до триумфу, адже далі майстер спорту О.Йолтуховський холонокровно довів справу до логічного кінця. У підсумку Закарпаття здобуло історичну перемогу – уперше його лижні гонщики стали чемпіонами України в естафеті! В.Лазорак при цьому виконав норматив майстра спорту, команда додала в «скарбничку» 400 очок, а в загальному заліку область вийшла на підсумкове 3 місце.

Уже після естафети М.Білосюк не без задоволення скаже:

– Ми мріяли про цю перемогу! Ще коли спати лягали, то налаштовували себе тільки на чемпіонський результат!

Що й казати, хороший подарунок виявився до дня народження Івана, а сам Мирослав на Водохреща, я просто переконаний, за традицією зі ще більшим, чемпіонським, настроєм опуститься в крижану воду.

...Додому ми поверталися, звісно, сповнені лижних емоцій. А ще укротре споглядали красу рідної землі, і особисто мені на зворотній дорозі вже згадувалися слова іншого майстра слова, французького поета й публіциста Альфонса де Ламартіна: «Навіть у своїх найпрекрасніших мріях людина не може уявити нічого прекраснішого за природу»!

Володимир Тарасюк для Uzhgorod.net.ua, Ужгород – Сянки (Львівська область) – Ужгород.

Б

Прочитавши поданий нижче матеріал, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

1. *Чим прикметний заголовок у публікації?*
2. *Наскільки вдалим є дібраний фактаж у репортажі?*
3. *Що можете сказати про авторську мову?*

«СОНЯЧНИЙ ГОДИННИК» ЗНОВУ ВІДМІРЯЄ ЧАС: РЕПОРТАЖ ІЗ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

2 вересня, у День народження Володимира Панченка, у книгарні «Є» відбулася презентація книжки його «Сонячний годинник». Це вже друге видання, що побачило світ у видавництві «Темпора».

Книжка складається з 24 есеїв, серед них і шість нових текстів. Автор – сучасний пілігрим – ніби у дружній розмові ділиться з читачем своїми дослідницькими знахідками та подорожніми враженнями від мандрів українськими (і не лише) теренами. Михайло Максимович, Василь Симиренко, Григорій Тарновський, Іван Сошенко, Микола Репін, брати Тобілевичі, Левко Юркевич, Джозеф Конрад, Валерій Марченко – цих та інших непересічних постатей вихоплює з плину часу сонячний годинник. Зі сторінок книжки та численних фотографій постають Дідівці, Качанівка, Вісбаден, Сидорівка, хутір «Надія», Новомиргород, Ржищів.

Презентацію розпочала директорка видавництва «Темпора» Юлія Олійник. Вона нагадала, що обкладинка попереднього видання 2013 року зображувала дорогу з першим снігом в імлі. У сірі часи неспокою і непевності читач, відкривши книжку, бачив світ, наповнений барвами та образами. Нове видання – це сонячний коловоріт, своєрідний путівник тими стежками, якими пройшов Володимир Євгенович і частково вирішив з нами поділитися. Над дизайном книжки працювала Ірина Мамаєва.

Автор був віртуально присутній завдяки технічним засобам. У відеозаписі з презентації «Сонячного годинника» у Кропивницькому 24 серпня 2019 року Володимир Євгенович розповів про свою улюблену пору року, яка вплинула на вибір кольорового оформлення книжки. Поділився дитячими спогадами про одну з перших у житті подорожей, що посіяла в ньому бісик мандрів. Також автор згадав задум Тараса Шевченка відкривати культурні та історичні вертикалі в альбомі «Живописна Україна». За словами Володимира Панченка, це надзавдання – відповісти собі: хто ми і чого ми хочемо. «Ці питання – про ідентичність, яка була настільки сплюндрована історичними обставинами, що ми досі на них шукаємо відповідь».

Редакторка книжки Ольга Петренко-Цеунова – колишня студентка Володимира Панченка на кафедрі літературознавства Києво-Могилянської академії. Вона згадала про викладацьку манеру Володимира Євгеновича: його метод пояснення схеми культурно-історичних епох Д. Чижевського як родинних взаємин між дітьми, батьками й дідами. Запам'яталася надзвичайна ерудованість професора Панченка та його звичка щедро ділитися знаннями.

До речі, чимало теплих слів було сказано про блакитний диванчик, який перекочував у книгарню «Є» з офісу ЛітАкценту в Києво-Могилянській академії: він був придбаний Володимиром Євгеновичем і пам'ятає чимало літературних суперечок і довокалітературних частувань.

Організатори зачитали звернення Володимира Панченка до гостей презентації:

Дорогі друзі! Дуже хотів би представити оновлене видання «Сонячного годинника» особисто, у вашому товаристві, в затишній домівці книгарні «Є», – проте сьогодні такої можливості, на жаль, немає. Тому розповідатиму про книжку з допомогою відеозапису: зовсім недавно, 24 серпня, я проводив презентацію в місті Кропивницькому, в обласному художньому музеї, тож мій голос лунатиме звідти. Хоча сам я зараз зовсім поруч, – на бульварі Тараса Шевченка, в палаті, з вікна якої видно червоний корпус університету. На фасаді нашого корпусу – меморіальна дошка на честь Михайла Коцюбинського: він тут лікувався понад сто років тому.

Коцюбинський – один з улюблених моїх письменників, і в першому виданні

«Сонячного годинника» я засвідчив свою до нього шану есеєм «Утомлений людьми, зцілений сонцем». Проте в оновленому «Годиннику» сталися зміни – я включив до нього шість нових есеїв: «Шевченків слід у Вісбадені», «Великий Хорс із Сидорівки», «Сонячний лікар» Юркевич і його культурне гніздо», «Неспокій Джозефа Конрада», «Сергій Єфремов: життя без ілюзій», «Вільний в ув'язненні. Моральний імператив Валерія Марченка». Натомість – довелося «пожертвувати» іншими шістьма есеями, які були у першому виданні.

Нещодавно я з цікавістю прочитав відгук Андрія Любки на мою книжку (називається він «Мандрі професора Панченка»). Андрій пише, що «Сонячний годинник» – це поєднання подорожей і інтелектуальних біографій. І я згоден із таким визначенням: мене й справді в мандрівках цікавлять передусім історії людей. Не палаців і церков, як, наприклад, Григорія Логвина чи Віктора Вечерського, а саме історії людей у прив'язці до конкретних місцин на карті України.

Коли в травні минулого року ми з Юлією Володимирівною задумували друге видання «Сонячного годинника», вона запитала мене, який настрій, колір для дизайну мені до смаку. Я сказав, що люблю золото осені. І ось тепер ви бачите це золото. Зізнаюся: мені дуже подобається, як видана книжка. Вона гарна, правда ж? І за це я щиро вдячний і Юлії Володимирівні, й Ірі Мамаєвій, і Олі Петренко, редакторці і, до речі, колишній своїй студентці.

Хотів би подякувати також усім, хто прийшов сьогодні до книгарні «Є». «Сонячний годинник» – це надзвичайно важлива в мої біографії книжка. Звісно, я хотів би, щоб вона мала продовження. А перед тим була добре прийнята читачами.

Загалом, у моїй голові стільки планів, що, їй Богу, хворіти не варто. Краще просто втішатися кожним днем, що його нам дарує Всевишній. У мене було достатньо часу – цілих 65 років! – щоб пересвідчитися: жити – страшенно цікаво!

Ось цього життєвого азарту я й бажаю усім на многая літа.

З любов'ю Володимир Панченко.

За словами Юлії Олійник, Володимир Панченко своїми подорожами і своїми розповідями тче тканину нашого життя. Він виховав ціле коло романтиків, які сприймають українську літературу крізь призму його бачень і його мудрості. «Сонячний годинник» – це поштовх подорожувати разом з Володимиром Євгеновичем, вивчати себе, вивчати землю, на якій ми живемо, і безкінечно цінувати людей, які творять тканину нашого життя.

Слово було надано давньому другу іменинника В'ячеславу Брюховецькому. Він

розповів про перше знайомство через рецензію в «Літературній Україні». Особливе враження на В'ячеслава Степановича справила спільна поїздка в Дідівці, де мешкав Микола Костомаров. Він зізнався, що його завжди дивувало, звідки Володя все знає – «це ж треба прочитати, та ще й не полінуватися це запам'ятати». В'ячеслав Брюховецький розповів, що образ, використаний у назві книжки, – це сонячний годинник на території Києво-Могилянської академії, у який Володимир Панченко щиро закоханий.

Наступним виступив ще один близький приятель автора, Михайло Слабошпицький. Він назвав книжку схожою на автора як брат-близнюк. За його словами, книжка містить стільки фактографії, що не віриться, як одна людина може це все осмислити і вписати в загальноукраїнський духовний контекст кожен із сюжетів. Розповідаючи про знайомство з студентом-молодшокурсником Одеського університету, Михайло Федотович відзначив, що Володимир Панченко – неймовірно вдячна людина, адже написав книжку про свого наставника Василя Фащенка. Розважливий та витриманий і в критиці, і в житті, добросовісний в охопленні матеріалу, чулий до всього, що вважав творчо живим, – так схарактеризував Володимира Євгеновича Михайло Слабошпицький. Він визнав, що до перших «одісей» Володимира Панченка він поставився з іронією, мовляв, «ти займаєшся в літературі всім – і класика різних періодів, і сучасна література, не освоїв тільки давні українські поетики». Михайло Слабошпицький хвально відзначив, що стиль Володимира Євгеновича вирізняє ясність, він ніколи не надуживає професійним літературознавчим сленгом. Наостанок він висловив сподівання, що за адресами, розвіданими Володимиром Панченком, постануть духовні столиці України.

Директорка видавництва «Темпора» Юлія Олійник поділилася інсайдерською інформацією, що у Володимира Панченка майже дописана книжка про молоді роки Шевченка – як в Україні виріс геній, на якому ґрунті та під яким сонцем.

Слово для виступу попросив Станіслав Чернілевський і присвятив імениннику «Привітальний панегірик, що встругав пузатий лірик»:

...Наче хліб ваговитий – набуток тугий –

Стоси книг і статей – твоє лико.

З Днем народження, Панченку наш Дорогий,

Безбулавний владико!..

Наостанок виступив Іван Заєць, колега Володимира Панченка по політичній діяльності. Він нагадав, що він є одним із батьків-засновників Української держави і як депутат Верховної Ради першого скликання голосував за доленості для країни рішення. Ще однією заслугою Володимира Євгеновича Іван Заєць назвав його

перечитування української класики, що має бути суспільним запитом для української науки, адже не можна постійно починати нульовий відлік нашої історії.

Під схвальні оплески зали було запропоновано висунути Володимира Панченка на здобуття Шевченківської премії.

Ольга Петренко-Цеунова, litakcent.com.

В

Прочитавши поданий нижче матеріал, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

- 1. Яка тема публікації?*
- 2. Завдяки чому вона запам'ятовується?*
- 3. Охарактеризуйте текст із погляду його мови та композиційної побудови.*

«ВЖЕ НЕ ЛЯКАЄ НІ ХАОС В КРАЇНІ, НІ ПРИДУРКИ ПРИ ВЛАДІ, НІ КОРОНАВІРУС» – ЯК У ЛЬВОВІ ПРОЙШОВ КАРАНТИН ВИХІДНОГО ДНЯ

11 листопада в Україні запровадили «карантин вихідного дня». По суботам та неділям працюють лише продуктові магазини, аптеки, ветаптеки, СТО, заправки та громадський транспорт. Заклади громадського харчування працюють лише на виніс, або доставку.

Мер Львова 52-річний Андрій Садовий не погодився з рішенням уряду. 13 листопада оголосив усі вихідні до кінця місяця в місті – робочими днями.

[Підпис до фото]. В «Епіцентр» пускають лише покупців, які зробили замовлення онлайн.

В суботу, 14 листопада автомобільна стоянка біля найбільшого «Епіцентру» у Львові на вулиці Богдана Хмельницького майже пуста. Зазвичай, щоб залишити своє авто біля гіпермаркету, потрібно довго шукати місце. Усі входи всередину – закриті, окрім центрального. Біля дверей – працівники у формі з логотипом та в масках. За кілька метрів – черга. Відвідувачі кажуть, що стоять уже пів години, щоб увійти в магазин.

– Всередину пускаємо тільки на видачу онлайн-замовлень, – пояснюють працівники.
– А раніше цього сказати не могли? – Обурюється чоловік у зеленому пуховику та з сумкою через плече. – Герої. Кричали, що працюватимуть усі вихідні. Героїзм закінчився?

– Замовляйте на сайті. Тоді заберете товар, – спокійно відповідає працівник магазину.

– Мені матрац треба купити. Як я його на сайті поспробую? Деб**и, – дядько розвертається і йде до свого автомобіля.

Люди з черги розходяться. Біля входу залишаються лише троє покупців, які чекають видачі онлайн замовлення.

Навпроти «Епіцентру» – радіоринок. Теж закритий.

– Усі ті рішення уряду – фігня. Нічого з того добре не вийде, – 27-річний Андрій заправляє свій автомобіль Audi A6 чорного кольору на заправці неподалік будівельного гіпермаркету. Прізвища не називає. – Мене вже не лякає ні хаос в країні, ні придурки при владі, ні коронавірус. Добре, що роботу маю. Бо спробуй виживи без грошей. Тест – і той, без грошей не зробити. Мовчу про лікування. Товариш захворів на Covid-19, витратив маже 50 тисяч. Пив і антибіотики, і гормони, і купу вітамінів. В лікарню не забрали, хоч мав серйозну пневмонію. Три тижні температура висока трималась. А він з дому майже не виходив. Носив маску. Лиш за продуктами і сміття виносив. Заразився, коли маршрутною їхав зустрічати посилку від мами з Італії. А тут тримайте «карантин вихідного дня». Тобто в робочі дні він спить, а на вихідні вилазить?

[Підпис до фото]. Ринок району Рогатка, неподалік Високого Замку, теж закритий. Працює лиш один продуктовий магазин.

– Зранку була поліція. Десь в началі 10-го. Перевіряла чи працює ринок, чи не. Почали мені висувати претензії чого це я відкрилась, – 56-річна Віра Резнікова наливає у паперове горнятко каву з апарату. На обличчі, під носом, марлева маска.

– Садовий оголосив вихідні – робочими. Але тим поліцейським, що? Лиш би робити видимість роботи. А коли треба – їх нема, – каже покупець у довгому чорному плащі та в коричневому кашкеті. Його маска також під носом. Передає Вірі Олександрівній 60 грн. Бере каву та коробку цигарок Marlboro. – Людям треба працювати. Бо той карантин виснажив фінансово всіх. Купа без роботи полишались, в державі безпридел такий, як в дев'яностих. З голоду повмираємо, поки той вірус поборемо.

Чоловік махає рукою і виходить з магазину.

– Прийшли зранку, коли я вже відкрила магазин, і давай мені штрафом махать. А я кажу їм, що в мене продуктової, я – проста продавщиця. А вони «так магазин на території ринку». Ну да, на території. Але вхід не з ринку. Ругалась з ними десь пол часа. Ну і вони ушли потім, – додає продавчиня.

Не бачить ніякого сенсу в «карантині вихідного дня», стверджує.

– Бачать, шо всьо к чьорту котітса, і придумалі таке. Нічого той карантин весной не помог, і зараз не поможе. Люди хочуть бути людьми. Отдыхать, ходит в гості, гулять. От вони би нормально пояснили – нашо ті маски носити, нашо карантин ввадіть, всьо би було по-другому. Якби самі роздали маски вулиці, под'езди дезінфікували, то всі би задумались, шо той каронавірус – шось страше. А вони, шо? Володька – маски не носе. Їздить по країні і вручає всім награди. Дороги будує. В ресторан ходе, поки люди в квартирах страдають. А мав би бути примером. І ненада мені казати, шо він боліє. Не боліє. Испугався народу і виборів в Америці. Придурюється, шоб пожалелі.

[Підпис до фото]. Ринок району Рогатка біля Високого Замку теж зачинений. Працює лише один продуктової магазин.

Біля торгового центру «Арсен», на Сихові, який відкрили після реконструкції минулих вихідних, черга більш ніж на 20 м. Люди не дотримуються дистанції, частина – без масок.

– Мені до цього магазину найближче. Кілька місяців ходила на «Шувар» скупляться. Було дуже незручно. А нині «Шувар» не працював зранку, то прийшла сюди, – лвів'янка 32-річна Марія стоїть у черзі перед входом. Маска у жінки натягнута на підборіддя. Тримає за руку доньку Меланью. Їй 4 роки. Дитина без маски.

– Я не працюю, а чоловік – їздить в офіс, як виходить. Він – помічник бухгалтера в великій мережі аптек. Має гарну зарплату, то можемо дозволити карантинити. Ще в березні забрала малу з садочку. Сиділи увесь час в хаті, раз в день виходили за продуктами та трохи пройтись по району. Щоб зовсім не чокнутись і чоловіку не мішати працювати. Дуже багато знайомих перехворіло. Ніхто не вмер слава Богу. Тиждень тому, моя баба відклигала. А їй вже 76. Переживала, шо помре, але чемно виконувала всі вказівки лікаря. Хоч тест їй робили, вже коли пневмонію побачили на рентгені. На КТ так і не попали. Черга була страшна.

Жінка каже, що «карантин вихідного дня» – погане рішення.

– Перехворіємо всі. Хтось важче, хтось легше. І чим більше перехворіє – тим

краще. Буде колективний імунітет. А тоді вже й прививки будуть. Ну такі реалії, що поробиш. А ті нововведення вб'ють бізнес. І так біда з економікою, то певне треба ще її добити, – Марія заходить в відновлений комплекс.

Біля «Семицвіту», ТЦ на вулиці Тараса Шевченка у Львові, теж черга. При вході – охоронець. Міряє відвідувачам температуру та контролює кількість людей всередині. Пускає лише по-двоє, після того, як з магазину хтось виходить. Та в «Сільпо», що на першому поверсі – людей багато.

[Підпис до фото]. Біля ТЦ «Семицвіт» на вулиці Шевченка – теж черга.

– Будь-які заходи, щоб побороти пандемію – вже добре, – 31-річний Сергій Іванченко виходить з магазину. Знімає одноразову маску, кидає її у смітник. Тоді викидає одноразові гумові рукавички.

– Дружина зараз на 5 місяці вагітності. В нас посилені заходи безпеки. Дезінфікуємо усе, що можна. Хотіли разом народжувати. А тепер не знаю, як буде. У Львові не дозволяють партнерські пологи. Було б добре, якби люди відповідальніше до карантину відносились. Маски уже не такі дорогі. Не хочеш користуватись медичними – носи багаторазові. Але прасуй їх щоразу, щоб мікроби вбивати. Рукавичок ніхто не носить. Ніби не розуміють, що можна й так заразитись. Псують собі і комусь життя. Дивлюсь на цифри – страшно стає. Вже 10 тисяч вдень, скоро буде 20–30. То питання часу. Було б добре зробити повний локдаун. Але це доб'є економіку. Звертатись до совісті людей – нема сенсу. Прикладу доброго не бачуть. Хоч президент хворий, порушував карантин багато разів. Навіть, якщо введуть найстрогіші обмеження, комендантську годину – нічого не зміниться. Бо ментальність така.

Карантин вихідного дня в Україні найбільше порушували у Львівській, Дніпропетровській, Черкаській, Київській, Тернопільській областях та у місті Києві. Загалом по країні зафіксовано 1029 повідомлень, пов'язаних з порушенням карантинних заходів, повідомляє 15 листопада управління комунікації Нацполіції.

Анна-Лілія Кокора, gazeta.ua

Г

Прочитавши поданий нижче матеріал, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

1. Чи підписалися б ви під такою публікацією і чому?

2. Що можете сказати про вріз репортажу?

3. У чому пізнавальність зазначеного журналістського твору?

«КОХАВИНКА», АБО ЯК ВИБОРИ ПРЕЗИДЕНТА ПОВ'ЯЗАНІ З ВИРОБНИЦТВОМ ТУАЛЕТНОГО ПАПЕРУ

У надрах українських каналізацій щороку розчиняються сотні мільйонів рулонів туалетного паперу. У модернізацію його виробництва вкладають серйозні інвестиції, але це того вартує.

Незважаючи на економічні кризи, війну і політичну ситуацію у країні, попит на делікатну продукцію не зникає. Чистота п'ятих точок громадян приносить власникам фабрик чималі дивіденди.

Як з'являється один з найважливіших гігієнічних продуктів, до чого тут вибори президента, гетьман Виговський та сім'я Вакарчука – в репортажі «Української правди» з селища Гніздичів Львівської області.

У 1961 році радянська людина першою побувала в космосі. Одубезпрецедентному технологічному прориву СРСР співали багато років, поки вся «одна шоста суші» й надалі ходила в нужники з лопухами, клаптями газет, журналів та книг.

Дивина, але перший туалетний папір у СРСР з'явився лише через вісім років після епохального польоту Юрія Гагаріна. Перший рулон зійшов з конвейєра Сяського комбінату Ленінградської області у 1969-му році на англійському обладнанні.

Спершу новинка не користувалася попитом. Тому довелося влаштувати потужну рекламну кампанію у ЗМІ.

«Предназначена для удаления остатков процесса дефекации с внешнего края заднепроходного отверстия, прилегающих к нему участков кожи и сильно концентрированного на данном участке тела волосяного покрова», – пояснювали казенною мовою методички в советських газетах.

«Розсмакувавши» новинку на ділі, громадяни СРСР влаштували на неї полювання, миттю звівши продукцію в ранг дефіциту.

У сучасній Україні на душу населення щорічно припадає до 4,5 кг виробленого санітарно-гігієнічного паперу: в основному туалетних рулонів, а також рушників і серветок. У Європі цей показник сягає близько 20 кг, у США – до 30 кг.

Туалетний папір в Україні виготовляють з десяток підприємств. Найбільші з них – «Київський картонно-паперовий комбінат» з виробництвом в Обухові та «Кохавинська паперова фабрика» у Гніздичеві, Жидачівського району Львівської області.

Виговський, любов і гігієна

69-річного Михайла Титикала можна назвати «паперовим магнатом». Він – голова наглядової ради ВАТ «Кохавинська паперова фабрика» (КПФ). Творець і власник бренду «Кохавинка». Про таких на Заході кажуть «self-made man».

Титикало дійсно зробив себе сам. У нього відмінне почуття гумору і самоіронія. Про джерело свого капіталу він говорить з жартами і без сорому. Виробництво туалетного паперу допомогло йому зберегти КПФ у буремні 90-ті, досить швидко створити сучасне прибуткове підприємство.

Кохавинську фабрику побудували поляки в 1938 році. У 1979-му вона увійшла в структуру Жидачівського целюлозно-паперового комбінату. Наприкінці 80-х на базі КПФ створили кооператив. У темні 90-ті випускали шпалери і робили меблі з лози.

– Я ж родом з Хустського району (там знаходиться «столиця лозоплетіння» України, село Іза – УП). У Гніздичеві місцеве населення називають «кошиками». Тобто тут теж традиційно плели з лози.

Тут заплава річки Стрий. З гір вона сходить, і її русло гуляє до кілометра в ширину, туди-сюди. А навколо все заростає потрібною сировиною, лозою, – посміхається Титикало.

Майже 100% меблів продавали в Німеччині. Коли вся Україна ламала голову, що робити з купонами, Титикало зміг заробити достатньо валюти. На модернізацію обладнання та старт випуску туалетного паперу його фірма витратила близько 500 тисяч дойчмарок.

Над назвою майбутнього бренду думали недовго.

– Традиційна назва цієї місцевості – Кохавино, – пояснює Титикало. – За легендою, недалеко був маєток гетьмана Виговського. Його управитель на річечці нібито кохався зі служницею. Звідси і пішла назва місцевості – Кохавино.

Коли ми вийшли на ринок з рулончиками «Кохавинки», потрібна була реклама. Моя донька придумала пустити розмальований трамвай в Києві.

Народ і всі гумористи намагалися над нами не просто жартувати, а знущатися. Всі говорили: «Що це за дивна романтична назва для туалетного паперу?!».

Туалетна експансія

Сьогодні на фабриці у Гніздичеві працюють 320 осіб. Середня зарплата – 10 632 гривень.

У 2018 році КПФ видала 37,5 тисяч тонн так званої «санітарно-гігієнічної основи», з якої роблять туалетний папір, рушники та серветки. Фабрика побила показники 20-річної давнини, перевищивши їх у десять разів.

– У 2018-му ми зробили тільки одних рулончиків без гільзи (картонної втулки – УП) 100 млн штук, – розповідає Михайло Титикало. – У порівнянні з 2017-м зростання склало 105,6%. Торішній прибуток – 540 млн. Чистий – 60 млн грн.

Сьогодні туалетний папір, рушники та серветки з Гніздичева можна зустріти в Румунії, Молдові, Угорщині, Чехії, країнах Балтії, Голландії та Ізраїлі. Близько 30% продукції КПФ йде на експорт.

– Вважаємось стабільним підприємством, яке не залежить від валютних коливань, – ділиться Титикало. – Тому що, скажімо так, у нас є валюта. Експортна виручка в 2018-му в перерахунку на гривню склала 180 млн.

– Яюсь я повертався з Італії, де катався на лижах, – згадує Титикало. – У той час на КПП «Косино» був якийсь скандал, угорська сторона ретельно шмонала всі машини.

Дивлюся – з боку України під'їжджає до угорських прикордонників автівка. За кермом молода угорка. Відкриває багажник. Дістає мішок нашої «Кохавинки».

«Опа! – подумав я. – Нарешті, мадяри стали їздити до нас на закупи і брати наші рулончики!».

Агітація для унітазу

У 2018 році в Україні використовували 1 млн 248 тисяч тонн паперу і картону. З них 712 тисяч потрапили до заготівельників макулатури. Саме вона – єдина сировина для виробництва туалетного паперу в країні.

Всі паперові підприємства України переробили в 2018-му близько мільйона тонн макулатури. Приблизно 30% з цього обсягу завезли з інших країн. Найбільше з Росії – 202 тис. тонн.

Кохавинська паперова фабрика на добу переробляє 140–150 тонн макулатури вартістю близько 600 тисяч гривень. Приблизно 25% від загального обсягу сировини «Кохавинка» купує в Румунії та Польщі.

На складі фабрики, де невтомно сновигають фури і навантажувачі, можна годинами вивчати «генеалогію» туалетного паперу.

«Війна і мир» Толстого, «Хорошо» Маяковського, «Сагайдачний» Зінаїди Тулуб, підручники і посібники з історії України, радянські журнали з механізації сільського господарства, «Рекомендації з використання добрив у колгоспах УРСР», «Кінець третього рейху» – все це перетворюється на засіб гігієни і потім нещадно змивається в унітаз.

В очікуванні виборів на фабриці задоволено потирають руки: попереду – благодатна пора. Склад заповниться агітаційною продукцією всіх без винятку кандидатів у президенти.

– У макулатурі можна знайти все, що завгодно, навіть гроші, – розповідають на КПФ. – Багато заначок. Чоловік прийшов додому, сховав від дружини і забув. А потім ця книга опиняється в пунктах прийому. І в нас.

Купюри не розпускаються на волокна, тобто не переробляються. Йдуть у відходи. Їх веземо на звалище, а там вже копаються всі, кому не ліньки.

Фабрична магія

Виробництво туалетного паперу і засобів гігієни схоже на диво. Для сторонніх – це складний процес, подібний до магії.

Спочатку макулатуру завантажують у «гідропульпер» – апарат, в якому розпускають папір і картон на волокна. Фільтрують сторонні предмети – дріт, целофан, матерію, фольгу.

У цехах переробки голосно шумлять машини, вогко і пахне сирістю. Тут багато різного устаткування, резервуарів і плутана система водопровідних труб.

Паперове волокно перетворюють на макулатурну масу – непривабливу рідину,

яка також проходить кілька етапів очищення, а потім потрапляє до згущувача.

Леся Климак – оператор очисного обладнання. На підприємстві вона працює 30 років. Жінка пишається тим, що робить туалетний папір.

– Де б я не була, бачу багато нашої «Кохавинки». В Жидачеві, Львові, Дрогобичі, – перекикує Леся гуркіт машин і робить раціональну пропозицію: Думаю, у Гніздичеві потрібно поставити наш фірмовий кіоск. Прикро, що нашу продукцію тут продають перекупники.

Перед формуванням паперу на спеціальних машинах волокна відмивають від крейди та фарби.

– Тільки потім вже абсолютно чисту масу наливаємо на так звану «безкінечну сітку», – показує Михайло Титикало. – Тут йде процес зневоднення. Вода провалюється у сітку, а волокно йде далі.

Поступово воно формується у папір: волокно відривається від сітки за допомогою вакууму і прилипає до формуючої тканини.

У підсумку воно потрапляє в пресову частину. Потім сушиться на так званому «янкі-циліндрі» – спеціальному барабані з парою всередині і температурою поверхні до 180 градусів.

Насамкінець знімаємо з циліндра і намотуємо в рулон. Так ми з вами швиденько і отримали папір, хе-хе.

На фінальній стадії папір намотують на «гільзу», «олівець» довжиною 2,1 метра або 2,3 метра. Далі упаковують в етикетку, яку, до слова, на фабрику постачає фірма молодшого брата Святослава Вакарчука, Олега.

Сформований довгий моток розрізають пилкою на готові рулони шириною 90 міліметрів, в кожен з яких замотано 55 метрів паперу. На добу виходить 300 тисяч штук.

На конвейерній стрічці рулончики формують у вісімки, а потім упаковують в мішки по 48 штук.

Безкінечний попит

Пара – та алхімічна складова, без якої не було б ані туалетного паперу, ані рушників, ані серветок.

Котельня – особлива гордість «Кохавинської фабрики».

Раніше тут були хороші газові котли з Швейцарії. Але після анексії Криму і початку війни на Донбасі використовувати газ стало задорого. Довелося купувати нове австрійське обладнання за 1,5 мільйона євро, що працює на дерев'яній стружці.

На місяць йде 1 800 кубічних метрів стружки, а собівартість гігакалорії тепла зменшилася в 2,5 рази.

– Якщо б ми продовжували використовувати газ, то платили б сьогодні за нього 3,5–4 мільйони гривень щомісяця, – прикидає Титикало. – Додайте сюди ще 2 мільйони, які ми платимо на місяць за електрику.

Новий котел, скажу я вам, – це космічний корабель.

Процесом керують 27 контролерів, все абсолютно автоматизовано. Є тільки один оператор. Система очищення – чотиріступенева. Тому на виході в атмосферу фактично нічого немає.

На своїй фабриці Михайло Титикало знає кожен гвинтик. Він може водити по цехах годинами і детально розповідати про кожен верстат і апарат.

У «паперових магнатів» з Гніздичева гарний настрій і великі плани на майбутнє. На модернізацію виробництва щорічно тут витрачають до 2 мільйонів євро, і ці гроші, схоже, цілком окупаються – попит серед українців на гігієнічні засоби тільки зростає.

На «Кохавинській паперовій фабриці» кажуть, що навіть кризовий 2014-й рік не вплинув на обсяги виробництва.

– Так, купівельна спроможність знизилася, – зазначає Михайло Титикало. – Але без нашої продукції вже неможливо уявити життя людини. Її завжди будуть купувати.

У 90-х на душу населення в Україні припадало 1–1,5 кілограма вироблених санітарно-гігієнічних засобів. Зараз – в три рази більше.

– Ми хочемо в Європу, культура росте, – посміхається Титикало і закінчує на анекдотично-філософській ноті, заходячись гучним сміхом. – Якось один з наших засновників, мій колишній заступник, доктор економічних наук, сказав так: «Наш уряд, наші політики так обс*рають своїх громадян, що туалетний папір буде потрібен завжди!».

Євген Руденко, Ельдар Сарахман, pravda.com.ua

Д

Прочитавши поданий нижче матеріал, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

- 1. Чому, на вашу думку, анонсом до публікації використано словосполучення «Репортаж із Рима»?*
- 2. Наскільки назва матеріалу відповідає його змісту?*
- 3. Що можете сказати про особливості авторського стилю?*

СПАСИБІ, ПАПО!

Площа перед монументальним замком Сант-Анджело I ст. н. е., який колись був мавзолеєм Адріана, потім – резиденцією і фортецею римських пап та знаменитою тюрмою. Звідси починається вулиця Згоди (віа делла Кончіліаціоне) і відкривається чудовий вид на собор святого Петра – головний храм католицького світу й символ Ватикану. Уранці 11 лютого цей майданчик над набережною Тибру був звичайною собі проїжджою частиною, а вже надвечір його захарастили десятки мікроавтобусів ПТС (пересувних телевізійних станцій) із логотипами Бі-Бі-Сі, Сі-Ен-Ен, «Євроньюз» тощо. Саме того дня пролунала сенсаційна заява Папи Бенедикта XVI про рішення зректися престолу. Ажіотаж на підступах до Ватикану триватиме ще принаймні до середини березня, поки не буде обрано нового понтифіка.

Учора Бенедикт XVI влаштував на площі святого Петра останню публічну аудієнцію – перед 200-тисячним натовпом прочан, вірян і просто цікавих туристів. А з 20:00 сьогоднішнього дня (21:00 за Києвом) престол святого Петра стане вакантним.

В очікуванні білого диму

Останні години понтифікату суверен Держави-Міста Ватикан проведе в оточенні кардиналів, які були його найближчими помічниками впродовж минулих восьми років.

Цього тижня він змінив церковний регламент, аби пришвидшити призначення свого наступника. Відтепер кардиналам не доведеться чекати 15 днів після відходу понтифіка, аби зібратися на конклав. Ця норма передбачала

двотижневу жалобу, адже протягом майже 600 років відхід Папи означав його смерть. Бенедикт XVI порушив цю традицію, бажаючи віддати Церкву в складний період у сильніші руки, тож сумувати в кардиналів немає приводу. А обрати й інтронізувати нового главу церкви бажано до 24 березня, коли в католиків починається Страсний тиждень.

Коли саме збереться конклав, Ватикан обіцяє оголосити найближчими днями. Дату мають призначити самі кардинали. Навряд чи вони будуть із цим зволікати, адже голосування може тривати не один день – доки один із кандидатів не набере більше двох третин голосів. Тоді, нагадаємо, за традицією, з димаря Сикстинської капели має піти білий дим, а кардинал-протодиякон оголосить латиною з балкона Апостольського палацу: *Nabemus Papam!* («Маємо Папу!»).

Нагадаємо, з 1971 року в конклаві можуть брати участь лише ті члени Колегії кардиналів, яким станом на той день, коли папський престол став вакантним, не виповнилося 80 років. Тобто український кардинал Любомир Гузар утратив право обирати Папу лише позавчора – коли відзначив 80-річчя.

Прапори на Майдані

За традицією, щосереді глава католицької церкви проводить аудієнцію в сучасній споруді – аудиторіумі імені Павла VI, який може вмістити 6500 осіб, якщо сидіти. З огляду на великий вплив охочих побачити Папу зблизька (а потрапити на аудієнцію прагнуть і ревні черниці, і просто цікаві роззяви), Ватикан продає на ці заходи квитки. Але цього разу кількість запитаних квитків в аудиторіум перевищила 50 тисяч. Тож замість прийому під дахом Бенедикт XVI у білому пальті вийшов до людей на площу святого Петра.

Майдан перед собором не зміг вмістити сотень тисяч людей, які бажали взяти участь в останньому масовому заході за участю Папи-«відставника». Прапори над людським морем показували розмаїття країн, з яких приїхали прочани: Німеччина, Баварія, Польща, Колумбія, Аргентина, Іспанія, Португалія, Мексика, Індонезія, Індія, Бразилія, Україна...Це нагадувало і мітинг, і концерт, і трибуни стадіону. Над юрбою в багатьох місцях було розгорнуто сотні саморобних транспарантів різними мовами, але з одним гаслом: «Дякуємо, Папо!»

Аби його змогли побачити ближче якомога більше людей, 85-річний понтифік востаннє проїхав між натовпом у знаменитому прозорому «папамобілі». «Я закликаю вас молитися за мене й за нового Папу», – сказав, важко вимовляючи слова, Бенедикт XVI. А емоційним піком аудієнції, мабуть, став момент, коли 265-й в історії Папа Римський цілував немовлят, яких йому передав особистий секретар, префект Папського дому Георг Генсвайн.

Бенедикт вийшов із тіні Івана Павла

Якби Папі Римському визначали рейтинг, учора він би зашкалював.

А треба визнати, що ще якийсь місяць тому Бенедикт XVI, попри всі його досягнення, перебував у глибокій тіні свого попередника Івана Павла II – одного з найбільш улюблених пап в історії.

«Раніше сувенірів, пов'язаних із Джованні Паоло, я продавав разів у п'ять–шість більше, ніж зображень нинішнього Папи. Але після того, як Бенедикт XVI оголосив про намір залишити престол, усе стало навпаки!» – розповідає продавець сувенірів Шафік, який торгує на ятці біля замку Сант-Анджело. За словами Шафіка, сам він, хоч і мусульманин, німецького Папу дуже шанує, а після його рішення почав поважати ще більше. «Звісно, для багатьох це дивно – всі звикли, що Папа має померти на своєму престолі. Але ж ми живемо в сучасному світі, все міняється. Чому б не змінити й цю традицію. Думаю, він справді втомився, а всі ці чутки про якісь скандали й змови – нісенітниця», – розмірковує Шафік, задоволено загортаючи в паперову упаковку чергову сувенірну тарілку з зображенням Бенедикта XVI.

Про те, що насправді Бенедикта ледве не присилювали піти у відставку чи то особи з найближчого оточення, яких непокоїть падіння престижу католицької церкви через скандали з приводу педофільії серед священників, чи ще якісь таємничі змовники, написали кілька італійських газет. У Ватикані ці повідомлення обурено спростовують. Та й більшість вірян вважає їх домислами журналістів, охочих до дешевих сенсацій.

«Заява Папи про добровільний відхід для нас пролунала, як грім серед ясного неба. Знаю, так усі кажуть, але це справді не перебільшення, – розповідає службовець Ватиканської пошти, який попросив не називати його імені. Пояснив, що спілкуватися з журналістами їм заборонено, але «дуже вже хочеться з кимось поділитися враженнями». «Перші дні ми взагалі ні про що інше не могли розмовляти, тільки й обговорювали, чому Його Святість так вирішив і хто прийде на його місце, — каже чоловік у форменій синій куртці. — Тепер часу на розмови менше — тільки й встигаємо продавати листівки із зображенням Папи Бенедикта XVI. Усі ж хочуть надіслати з Ватикану листівку із його портретом. Певно, доведеться додрукувати дуже багато додаткового тиражу».

Так само додатковим накладом вийшла й газета L'Osservatore Romano («Римський оглядач») зі сповіщенням про зречення Папи на всю першу шпальту. Продавці сувенірів на кордоні з Державою-Містом – а

кордон цей, до річі, має вигляд товстої білої лінії на бруківці – реалізовували раритетний випуск офіційного друкованого органу Ватикану, датований 11–12 лютого, по «буденній» ціні 1 євро.

Готелі витримують ще

З огляду на зростання потоку вірян і просто цікавих, на дні останніх богослужінь та аудієнцій Бенедикта XVI кількість бронювань у римських готелях очікувано зросла. Проте повідомлення на кшталт «у Римі не залишилося вільних номерів», «ціни на кімнати зросли утричі», яких вистачає в нашій пресі, не відповідають дійсності. Найпопулярніший сайт бронювання готелів Booking.com свідчить, що готельний номер у Вічному місті нескладно знайти навіть у ці дні.

«Так, замовлень від туристів справді стало більше, але в нашому готелі поки що постійно залишається принаймні кілька вільних номерів, – підтвердив «УМ» менеджер двозіркового готелю «Люксембурго» неподалік од відомої базилики Санта-Марія Маджоре (це протилежний бік центру Рима порівняно з Ватиканом). – Цін ми не піднімали, і більшість конкурентів, наскільки мені відомо, теж. Ми будемо раді вже тому, що готель заповнений, адже зазвичай чверть номерів – незайняті».

Водночас готельєр припускає, що коли буде оголошено дату проведення конклаву, вільних місць у римських готелях справді може майже не залишитися, а ціни трохи зростуть: «Побачити нового Папу захоче дуже багато людей, і ажіотаж, без сумніву, буде підвищений».

А наразі вдвічі зросли ціни лише в готелях поруч із Ватиканом, і то – на 28 лютого. Після відставки Папи Бенедикта Рим трохи заспокоюється в очікуванні дати нової великої події, пов'язаної зі Святим престолом. До велетенських напливів туристів Вічному місту не звикати. По суті, тут навіть у «несезон» подорожувальників значно більше, ніж у Києві – під час Євро-2012. Інфраструктура розвинена й працює без збоїв.

Епілог

Ким буде понтифік після відставки

Інтригу щодо того, чи після зречення папства уроджений Йозеф Ратцінгер повернеться до імені, даного йому при хрещенні, розв'язано. Згідно з офіційним повідомленням Ватикану, за Бенедиктом XVI збережеться титул «почесного Папи» і звернення «Його Святість». Окрім обраного на початку понтифікату імені, він і надалі може носити білу сутану (кардинали носять червону). Але з улюбленими червоними мокасинами, такими зручними для його хворих ніг,

85-річному Святійшому доведеться розстатися. Втім нове взуття теж навряд чи розчарує – Бенедикт XVI планує перевзутися у м'які коричневі туфлі ручної вичинки, які йому торік подарували в Мексиці.

До слова, більшість подарунків, отриманих ним у сані Папи, Бенедикту XVI доведеться залишити у папських покоях. Навіть власний великий книжковий архів, який він після обрання понтифіком перевіз до Ватикану, почесний папа буде змушений здати в місцевий архів. І, звісно, у відповідності до традицій католицької церкви буде знищено папську печатку, а золотий перстень святого Петра перейде до Бенедиктового наступника. Із собою він зможе забрати лише деякі особисті дрібнички, приватні листи й улюблене фортепіано – Йозеф Ратцінгер прекрасний піаніст, і навіть під час понтифікату іноді не відмовляв собі в задоволенні грати улюблені твори.

Розпрощатися, принаймні тимчасово, доведеться і зі швейцарськими гвардійцями, які охороняли його як Папу Римського. Сьогодні ввечері вони припинять нести варту в літній папській резиденції у Кастель Гандольфо, де найближчі два місяці мешкатиме Бенедикт XVI. Згодом, коли Його Святість повернеться до Ватикану, щоб оселитися в колишньому монастирському будинку, він знову перетнеться зі швейцарською гвардією, яка охороняє Місто-Державу загалом.

Актуальні питання

Не посадами єдиними

Коли 1 березня кардинали – вже без Папи – зберуться, щоб визначитися з датою проведення конклаву, на порядку денному може постати ще кілька важливих питань, пише італійська газета «Ла Републіка». Серед них – реформа Курії, скандали, пов'язані з педофілією та зникненням документів із папських покоїв (рік тому за звинуваченням у крадіжці було заарештовано камердинера Папи Римського) і можлива ліквідація Банку Ватикану.

Як зазначає видання, останнє питання лобіює група кардиналів, котрі стверджують, що Банк завдав величезного удару по іміджу Ватикану на міжнародному рівні. Раніше цю фінансову структуру, яка офіційно називається «Інститут релігійних справ», неодноразово звинувачували у відмиванні коштів. Від співпраці з ватиканськими фінансистами на початку цього року відмовився «Дойче-банк Італія», і на території Міста-Держави досі не можна розраховуватися банківськими картками – лише готівкою.

Дмитро Лиховій, Леся Шовкун, umoloda.kiev.ua

Е

Прочитавши подані два нижче матеріали, спробуйте дати відповіді на такі запитання:

1. Чому ці матеріали заслуговують назви репортажних?

2. Якими є головні риси репортажного стилю авторки?

3. Порівняйте обидва матеріали. Наскільки різні підходи використала авторка, формуючи композицію двох тематично споріднених репортажів?

БІОЛОГІЯ ЛЮБОВІ, АБО ЛЮБОВНІ ПРОЦЕСИ В МОЗКУ БІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ...

Понеділок. 7:30. Набридливий будильник безжалісно вириває мене з обіймів Морфея... І десь там, геть на іншому кінці міста, прокидається могутній «БАМ», а за ним — і інші факультети альма-матер, що, наче діти, котрі стали дорослими, розбрелися кожен своєю стежкою. До одного з таких сьогодні маю навідатися. Щоправда, про мій візит ніхто й не здогадується, бо ж чимчикую без запрошення та жодного попередження, аби показати істинні будні біологічного факультету (саме сюди тримаю курс цього разу!), які зазвичай лишуються поза кадром бурхливого медіапростору.

Заходжу на факультет, а пар... немає!

Традиційна філіжанка ранкової кави — і звісно, роздуми про вічне. Саме сьогодні рідний УжНУ відкриває друге дихання навчальному рокові. Ця мить єдина та неповторна в 2019-ому... Завжди, коли мчу на якийсь факультет без запрошення, уявляю себе шпигуном чи то головним героєм роману Василя Шкляра «Самотній вовк» («Елементал»), перед котрим — надважливе завдання. Тільки замість дочки генерала мені потрібно «вивести» зовсім інше: емоції першого дня навчання в новому році. А ще вивідати секрет біофаку — чому до цього підрозділу, наче бджоли до меду, липнуть абітурієнти й за що свій факультет люблять викладачі та студенти. Тож вирушаю у свою «гарячу точку»... А точніше лечу, укотре картаючи за «фол» власні роздуми, які навмисно затягують у вир незвіданого, а потім хихочуть, коли спізнаюся. Утім, усе, що робиться, — на краще...

8:45. Минаю філармонію, уже майже біля потрібного факультету. Та на п'яти наступає дежавю... Уже не вперше перед входом зустрічає... пам'ятник. Точніше меморіальна дошка. А! Ну зрозуміло! Господар є господар... Учитуюся: «у цьому будинку працював відомий науковець-ботанік, професор, доктор біологічних наук, дослідник і палкий захисник природи Карпат Василь Іванович Комендар». Ловлю себе на думці: напередодні Ужгород відзначав День любові (до всього живого). А за кілька днів — власне День святого Валентина. Здається, лейтмотив моєї інформаційної «вилазки» визначено...

Заходжу на факультет, а пар... немає! Студенти ось-ось лише починають сходитися. Даремно хвилювалася, що прийшла запізно... Та цікавість бере гору над цією маленькою вдачею, народженою з невдачі. У деканаті люб'язно пояснюють: «Уже років із десять існує традиція: у понеділок не ставимо перших пар. Молодь доїжджає, повертаючись із вихідних. Тим паче, навчальне навантаження дозволяє такий розклад. Виняток — першокурсники, котрі в цей час мають фізкультуру». Напевно, мої очі й справді на лоба вилізли, адже навіть забула спитати працівників, як же в них почався новий семестр...

Найбільше подобається... усе!

До деканату заходить Аліна Гукливська — голова профбюро студентів біологічного факультету, магістрантка 1 року навчання й водночас лаборантка кафедри ботаніки. Дівчина одразу щедро ділиться емоціями: «Трохи незвично, бо мали довгу паузу в навчанні. Зате встигла і сесію скласти, і набратися сил. Особливо теплою стала зустріч з одногрупниками, адже це наш останній семестр за студентськими партами. Узагалі в нас дружний курс. Ось, пригадую, кінець бакалаврату... І в частини людей в очах радість, а в інших — сум. Позаду було чимало приємного. Наприклад, спільно готувалися до іспитів: так краще запам'ятовували матеріал, потім ще й повторювали вивчене за кілька хвилин до початку складання». Аліна запевняє: у своєму факультеті душі не чує, адже тут цікаве навчання, а головне — чітко окреслені перспективи. «Я знайшла себе, роботу, яка дуже подобається. Мені приємно, що опановую саме цей фах, бо відчуваю, як нині біологічні дослідження набувають статусу першочергових», — додає дівчина.

«А як у Вас розпочався семестр?» — запитую у в. о. декана Віталія Симочка (очільниця підрозділу Ярослава Гасинець, як мені повідомили, у декретній відпустці), котрий щойно зачиняє двері деканату. Відповідь приправлена гумором: «Зустрічню з Вами :). Насправді — у робочих, організаційних моментах». Віталій Вікторович каже: любить факультет, зокрема, за його традиції. Ось, скажімо, День біолога — не просто вечір розваг, а конференція молодих учених (до участі запрошують юнь з українських та закордонних ЗВО), щорічний випуск 90-110 (!) наукових публікацій, товариський футбольний матч викладачів і студентів на

Кубок декана, бограч-«паті». Ще підрозділ накопичує добрі справи: візити до дитбудинків, озеленення міста, прибирання вулиць тощо.

...Устигаю побути на парі, знімкую перші лекції, блукаю довгими коридорами біофаку й натрапляю на Діану Головку, теж магістрантку 1 року навчання, котра обговорює щось з однокурсником, розглядаючи зображення на екрані смартфона. Виявляється, студенти обмінюються враженнями від канікул. Кажуть: день почався добре, теплими зустрічами. А на запитання «Що найбільше подобається на біологічному?» відповідають в унісон і лаконічно: «Усе! Цікаві предмети, викладачі, практики, обладнання...» Відзначають і повну, доступну подачу матеріалу, тож часто молоді достатньо вивчити лише конспект, аби ґрунтовно розібратися в темі.

...Дивлюся на годинник. За кілька митей — перша п'ятихвилинна перерва. Та доки чекаю на розмову з першокурсниками, думаю про родзинку біологічного факультету — Зоологічний музей УжНУ. Це місце, де можна ознайомитися з фауною не лише Карпатського регіону, а й цілого світу. Створений у 1945 р., підрозділ нині охоплює 5000 виставкових об'єктів, щороку приймає безліч екскурсій, є третім за кількістю експонатів серед університетських музеїв України. «Одна з цікавинок — колекція (вона в переліку кращих у Європі!) чучел денних хижих птахів і сов Олександра Грабара: зібрано майже всі види 20-их років ХХ століття із Закарпаття та Східної Словаччини. На базі музею науковці здійснюють дослідження, а студенти приходять на практичні заняття. Є три експозиційні зали. Загалом у фондах — 150 тисяч виставкових об'єктів. Розповідати можна чимало, та краще один раз усе побачити», — зазначив завідувач зоомузею Арпад Крон.

...Дзвінок на перерву, та студенти не квапляться виходити. Обговорюють першу лекцію. Хтось скаржиться, що болить рука, яка відвикла від конспектування; хтось у захопленні від аналітичної хімії; інші в очікуванні наступної пари — анатомії, а дехто ділиться враженнями від фізкультури. Як ось Тетяна Лабатій і Михайло Гусар. Кажуть, доповнюючи одне одного: «Активно розпочався семестр. Прийшли на заняття, мали розминку, виконували різні вправи, потім грали у футбол та волейбол (відповідно хлопці й дівчата)». Заходить викладач, тож мушу ставити крапку в спілкуванні з першокурсниками...

Знову подаюся в деканат. Уже й утратила лік, скільки разів сюди зайшла, починаючи із самого ранку. Утім, працівниці лише тепло усміхалися й запрошували присісти, розпочинали або підтримували розмову, тож нудьгувати не доводилося. Час від часу заходили студенти: запитували, приносили/відносили документи... Та з вербального паводку до моїх вух доносилося лише «дякую», «будь ласка», «залюбки»... На другому десятку цих чарівних слів я збилася з лічби. Звісно, так і

має бути. Але саме відчуття, коли перебуваєш у середовищі поваги, увічливості, зрештою, любові, завжди летиться бальзамом на душу. І хочеться, аби схоже відчуття було всюди: на вулицях, у «маршрутках»...

«Іду, бо мене чекають студенти»...

Перерва. Час поряд із біологами летить шалено. У деканат навідується з пари Тиберій Дудинський, доцент кафедри зоології. Щасливий та окрилений! Одразу виконую «надважливе завдання»: отримати дебютну порцію емоцій. «Чудово! Заняття минуло на «ура». Дякую, що мені першу пару поставили саме «Бджільництво» у першокурсників спеціальності «Садівництво і виноградарство». Із року в рік студенти дуже чекають на цей предмет. Мені приємно таке чути й іще більше віддаватися викладацькій справі», — каже Тиберій Тиберійович. Випускник біофаку, працює в УжНУ з 1969 року (20 літ віддав зоомузею, 8 був заступником декана, 9 — завідувачем кафедри зоології). Зізнається: йому важливо, коли молодь не заучує книжкові фрази, а говорить природно, від себе. Порівнює навчальний процес тепер і років 30-40 тому. «Сучасне обладнання, аудиторії, зате нині складно дістати, наприклад, мікропрепарати. Колись їх продавали в зоомагазинах, а сьогодні це складна процедура. Тепер відкритий доступ до інформації, а я свого часу не «вилазив» із бібліотек. Студенти ж не змінюються: завжди є сильні, середні, слабкі», — додає Т.Дудинський. До слова, він є академнаставником другокурсників, які звертаються до свого університетського татуса з найрізноманітніших питань: життєвих, побутових. Особливо часто молодь просить поради, як не помилитися з вибором кафедри, коли триває розподіл за спеціальностями. Переконає: слід обирати те, що любиш. Сам же викладач теж не випадково потрапив на біологічний факультет: «Ще в дитинстві знав, ким стану. Пригадую, у 8-10 років тримав мисливських собак, у 7 змайстрував коробку для бджіл (до всього йшов методом проб, спостереження, навчання), а у 17 літ мав пасіку з 25-ма сім'ями медоносних. Із 14 років ходив на полювання. З одного боку, я — біолог, повинен оберігати все, проте розумів: якщо не займатимусь мисливством, не відчую тієї природи сповна. Навіть зараз ходжу на полювання, риболовлю...»

Розмову перериває дзвінок на пару. Тиберій Тиберійович умить схоплюється, дякує й мовить: «Іду, бо мене чекають студенти»... Хіба не любов до своєї роботи? Щира, взаємна, справжня...

...Виходжу з факультету. Спускаючись поволі сходами, усвідомлюю: щойно відкрила біологію любові: викладачів та студентів до свого підрозділу й навпаки. І відповідні процеси без упину відбуваються в уявному мозку біологічного факультету УжНУ...

Мирослава ГАРАЗДІЙ, газета «Погляд».

ОДЕРЖИМІ, *АБО ОДИН ДЕНЬ НА ХІМІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ*

Вівторковий ранок... Хочеться кави, але розумію: її доведеться відкласти, адже маю завдання — «прожити» день разом із підрозділом. Обрала хімфак. Чому? Про це дещо згодом.

Відчуваю себе ревізором, адже йду туди, де мене зовсім не чекають. Принаймні сьогодні, адже ні про яку зустріч ні з ким не домовлялася. Та ще й наприкінці навчального семестру. Із такими думками й не помічаю, як майже на місці. Приємний запах розквітлих дерев змішався з газом від маршруток і чимось таким, що можна передати хіба за манерою деяких сучасних літераторів: історія, реактиви, любов...

Мене «вітає» Габор Дойко. Щоправда, перша зустріч із ним відбулася давно, років 6-7 тому, коли ще зі школи їздила на олімпіаду з хімії (ось чому обрала саме цей підрозділ!). Однак бажання (чи швидше просто зацікавленість) для ближчого знайомства губилося, а точніше зовсім зникало під впливом хвилювання, повторення формул та стеження за аудиторіями для реєстрації й виконання завдань. Така ретроспектива не випадкова, адже колись геть не помічала того, що бачу зараз. Стосовно Г.Дойка, то це поет, як зазначено на постаменті, «колишній викладач Ужгородської гімназії ім. Другета»; а пам'ятник йому, зведений у 1908 р., розташований перед факультетом. У невимушеній задумі діяч дивиться на всіх, хто приходить до осередку хімічних знань.

У них стільки ж часу, як у Менделєєва чи Ейнштейна

Привітна охорона, загублені речі та стінгазета — перше, що впадає в око та до душі. Ловлю себе на думці: люблю сюди заходити, зокрема щоразу з новим випуском «Погляду»: на варті хіміків завжди надзвичайно доброзичливі люди. Іноді від їхньої щирої усмішки й оперативного прагнення допомогти позитиву вистачає на весь день. А ще факультет пронизаний патріотизмом. Ні, це далеко не патетика, усього-на-всього констатація факту. Про нас часто говорять речі. І про любов підрозділу до національних оберегів свідчить ансамбль символів державності на стіні, розташований за лінійкою і з особливою повагою, що справді прочитується в навіть банальному розміщенні предметів. Трохи нижче — стінгазета до Дня хіміка, у стилі фрагмента трансформованої таблиці Д.Менделєєва, із хімічними елементами, реакціями, формулами, надписом I love chemistry, фотографіями. Майже навпроти, поблизу охорони, бачу полицку, на

якій — загублені речі. Загалом спостерігається такий собі шумний спокій. На цей оксюморон впливає все, що встигаю помітити. Шум створює рип дверей: студенти переходять з одного кабінету до іншого, хтось шукає викладача чи обговорює питання навчального процесу, у когось обідня перерва. Водночас тут панує душевний спокій, затишок, гармонія...

Підходжу до однієї з аудиторій, де натрапляю на третьокурсницю Мар'яну Рашевську, котра до того ж є головою студради хімбаку. У неї за кілька хвилин пара, але дівчина знаходить для мене час. Розповідає про те, що на факультеті чимало свят: організують, зокрема, День першокурсника, малюють стінгазети до різних заходів (наприклад, до Міжнародного дня пам'яті Чорнобиля, адже, крім хімії, тут опановують і екологію), нещодавно ініціативна молодь облаштувала фотозону до 8 березня, також власноруч виготовили тюльпани (усередині з цукеркою), які вручали всім представникам прекрасної половини підрозділу. «На початку травня відсвяткували й День хіміка. Вийшло дуже вдало. Традиційно слово мали декан Василь Лендел, голова профкому серед викладачів Олександр Кохан. Решту щороку змінюємо. Тепер першокурсники влаштували флешмоб: танцювали під різну музику, дехто з них грав на гітарі, співав, а Наталія Русинко подивувала світловим шоу. Наш третій курс для своїх академнаставників підготував пісню. Аспіранти кафедри аналітичної хімії теж співали й представили жартівливі відеоісторії про наставників. А КВНівська команда хлопців по-своєму вражала дотепними сценками. Запросили й представників інших підрозділів: філологи читали Ліну Костенко, а фармацевти, які проводять у нас чимало часу, теж демонстрували вокальні здібності», — із захопленням зазначає співрозмовниця.

Також додає: традиція, якою особливо пишуться, — щорічний Кубок декана з футболу, де зустрічаються два колективи: викладачі й студенти. Виявляється, постійно після змагань на головному трофеєві гравірують рік і команду-переможця. Цікаво, що тріумфаторам дістається кубок, а їхнім суперникам... — торт у вигляді футбольного поля. Цього року, до слова, фортуна була на боці наставників. Мар'яна пропонує мені побачити кубок і дорогою зізнається, за що найбільше любить свій факультет: «Маємо дуже хороших викладачів. Зокрема, декана. Він — наш батько. По-перше, уміє знайти вихід із будь-якої ситуації, по-друге, завжди підтримує добрим словом».

Раптом подумалося: часто кажуть, що не вистачає часу... Та його стільки ж, як і колись, скажімо, у Менделєєва чи Ейнштейна... На хімічному факультеті це добре розуміють, адже встигають чимало. І живуть любов'ю до свого підрозділу.

Проникаючи в Мекку хіміків...

Мені дозволяють побути на парі, познімкувати. Водночас спостерігаю за

власне заняттям. Атмосфера невимушеності в симбіозі з умілістю при виконанні робіт, зацікавленістю, усміхненими обличчями.

У коридорі зустрічаю ще одну студентку-старшокурсницю. Вона чомусь не хоче називати свого імені, але на розмову погоджується. Поринаю у світ навчального процесу. «На лекціях, зазвичай, готуємося до практичних занять, адже на лабораторних уже самі робимо досліди. Думаю, саме це приваблює значну частину абітурієнтів», — зауважує дівчина. Запитую її, що відчуває, перебуваючи в стінах хімфаку. Чую у відповідь: історичний дух факультету. Говорить і про ставлення викладачів, котрі попри зайнятість завжди готові допомогти, порадити, підтримати, і про сесії. Дівчина переконана: «До іспиту слід готуватися впродовж кількох днів — тільки тоді буде результат». Дізнаюся й про практику: обчислювальну на 2 курсі (робота з комп'ютером), педагогічну на 3-му (у школах ознайомлюються з методикою подачі матеріалу), а будучи четвертокурсниками, студенти вже випробовують себе на «педагогічну» міцність сповна — викладають. Гадаю, це непросто, тим паче, для сучасних учнів... Слід по-справжньому любити роботу, аби трудитися на цій ниві.

Дякую співрозмовниці за спілкування й потрапляю на пару до Н.Голуб, заступника декана з навчальної роботи. Неля Петрівна дозволяє поспілкуватися з третьокурсниками й залишає на кілька хвилин. Думаю: уже вдруге зайшла в Мекку хіміків. А тепер — іще й маю можливість не лише спостерігати...

Рівняння реакції: легенди плюс дружба плюс символи

Розпочинаю з наставників. Цікавлюся, хто є легендою факультету. Спочатку чую: «Ми любимо всіх викладачів, кожен із них особливий». Однак згодом потоком ллються захопливі факти. Називають Євгена Переша, лауреата державної премії України в галузі науки і техніки, заслуженого діяча науки і техніки України, професора. «Як педагог, він добрий, завжди допомагає, об'єктивно оцінює, любить пожартувати: іноді, щоб «розрядити» атмосферу між заняттями, розповідає анекдоти», — зазначають студенти. А доцент Юрій Фаринюк із кафедри органіки іноді ділиться успіхами в рибальстві. Крім того, щоразу зачитує на Дні хіміка смішні уривки з модульних робіт студентів. За спортом закріплений доцент Михайло Онисько: організовує команду викладачів для гри за Кубок декана з футболу. На лекціях, за словами молоді, цікаво розповідає, однак слід швидко записувати.

На перервах, зазвичай, студенти йдуть поїсти або ж готуються до наступного заняття. До речі, переважно вчать із конспектів, адже, «це основа й тут усе чітко розписано», — упевнені юнаки й дівчата. Іноді після пар збираються за чашкою кави. «А ще в нас немає суперництва, радо допомагаємо один одному, особливо перед модулями. Навіть нововведення щодо стипендій не вплинули. Хоч припускали:

можемо через це сваритися. Проте, навпаки, хочемо, аби всі мали хорошу оцінку, склали ту чи іншу дисципліну», — доповнюючи, зізнаються третьокурсники.

...Гадаю, що ж для хіміків може бути символом їхнього підрозділу. Так і запитую. Студенти один за одним перераховують: доброта викладачів, лабораторні роботи, декан, другий дім, Габор Дойко (він є в кожному альбомі випускника, а також із ним фотографуються всі першокурсники), рослинність (палісадник, квіти в аудиторіях, на підвіконнях), чистота, «хімічний» запах факультету...

На цьому ніби завершили. Та згодом мені вдруге частково відгукується остання з вищеназваних позицій. «Оскільки наш підрозділ знаходиться в окремому корпусі, тут панує винятково «хімічна» атмосфера, яка надихає здобувати знання. Приходять часто й ровесники з інших спеціальностей, нерідко можна зустріти іноземних студентів. Рідна для мене кафедра екології та охорони навколишнього середовища й хімфак загалом — хороші наставники, старанне навчання, цікаві дослідження. У нас — наполегливі юнаки й дівчата, адже не можна опанувати матеріал в останній день, необхідно регулярно вчитися. Думаю, у майбутньому це обов'язково стане в пригоді», — розповідає третьокурсник Ростислав Вертелецький.

Молодість і досвід — головні хімічні елементи в таблиці дозвілля

Милуюся виглядом із вікна... Напевно, «застрягла» б тут надовго, але зустрічаюся із заступником декана з виховної роботи Анною Кун. Знаю, що традиції в підрозділі давні, однак відкриваю для себе їх по-новому. «День хіміка відзначають іще з 1960-их років. Колись не було залів... Пам'ятаю, десь наприкінці 1980-их Василь Георгійович узяв на себе відповідальність за проведення свята на території хімфаку. Звісно, із плином часу дещо змінюємо. Усе ж залишаються постійними наукова конференція, вечір, дискотека», — зауважує Анна Василівна.

У 70-их роках був розквіт КВНУ. Так, у підрозділі існував студентський театр мініатюр, до якого входили не тільки хіміки, а й представники інших підрозділів. Нині чимало з них (наприклад, письменник Павло Чучка, директор Ужгородського торгово-економічного коледжу Михайло Кияк, ректор Закарпатського художнього інституту Іван Небесник) — особистості, котрих знають в Ужгороді. Ще одна традиція — футбольна. Узагалі це особливий вид спорту на факультеті. Виявляється, усі генерації хіміків поцінують гру мільйонів: Є.Переш, С.Чундак, В.Гомонай спочатку виступали за студентів, згодом — за викладацьку збірну. У 2004 р. започаткували Кубок декана. Тоді навчалися юнаки, які мали високий рівень і в хімії, і в спорті. Свого часу існувала команда на кожному курсі, із-поміж них визначали кращу, що згодом виходила на поле проти наставників. Нині тільки два футбольні колективи, адже хлопців не так багато... Із розповідей

А.Кун дізнаюся й про художні виставки, які влаштовують на хімічному факультеті. Так, молодь добре малює аквареллю, захоплюється й графікою. Крім того, готує фотоекспозиції природи Закарпаття (викладачі організують зі студентами походи, найчастіше в гори, отож мають чудові світлини).

«Усе змінюється. Бажання й формат відпочинку теж. І це нормально. Ми намагаємося підтримувати студентів у їхніх ініціативах, водночас прагнемо зберігати традиції, тому постійно шукаємо компромісу. Головне, щоб в обох сторін були позитивні емоції», — переконана Анна Василівна.

Серед хіміків є чимало музикантів: Іван Русин (грає на акордеоні, баяні), Максим Фершал (колишній студент хімфаку, володіє гітарою), Ярослав Базель (скрипка, гітара, у 1970-их рр. уходив до камерного оркестру), Степан Чундак (співав у хорі «Боян», складає вірші, написав гімни своїй кафедрі, хімфаку)... Цей перелік можна ще продовжувати.

До речі, весною на хімічному й справді неймовірно. Чого вартує хоч би чудовий сквер по обидва боки підрозділу. І все це силами колективу та з ініціативи декана В.Лендела, котрий дуже любить природу.

...Ось таким і зустрине вас хімфак, навіть якщо прийдете сюди без запрошення. Тут усі — як викладачі, так і студенти, технічні працівники — одержимі. Одержимі любов'ю до свого факультету. І формула прихильного ставлення до підрозділу в кожного складається зі своїх особливих елементів.

...Виходжу з хімфаку, фотографуюся з Габором Дойко (захотілося, як усі хіміки, адже майже день пробула в їхній сім'ї), а в думках вимальовуються епідейктичні промови. Ось тепер їх і можна «закріпити» кавою...

Мирослава ГАРАЗДІЙ, газета «Погляд».

Для нотаток

Зміст

Переднє слово від автора	3
Науково-методичні зауваги	4
Лекційне і практичне заняття за темою «Репортажна журналістика»	7
Орієнтовна тематика студентських наукових робіт	9
Література до теми «Репортажна журналістика»	10
25 стислих нотаток, думок, порад про один із найавторитетніших жанрів журналістики й про те, як написати хороший матеріал у стилі репортажу	13
Практичні додатки	22

Науково-методичне видання

Збирай фактаж – пиши репортаж!

Володимир Юрійович Тарасюк

Видавництво «Карпатська вежа»

Верстка: Володимир Тарасюк.

Коректура: Мирослава Гараздій.

Дизайн обкладинки: Юрій Тарасюк.

Віддруковано з готового ПДФ-файлу в друкарні: «ПП Наумченко Н. В.».

Україна, Закарпатська область, Ужгород, вул. Великокам'яна, 31.

Тел.: +38 (050) 372-03-75. E-mail: naumchenko.natalia@gmail.com.

Підписано до друку 6.07.2022. Друк офсетний. Формат 62x84/16.

Гарнітура «Calibri». Ум. друк. арк. 1,56

Замовлення №. 07-01

Наклад: 100 прим.

© Володимир Тарасюк.

© Дизайн обкладинки: Юрій Тарасюк.